

IBSEN, HENRIK

Ett dockhem : skådespel i tre akter

Edlund

1880

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

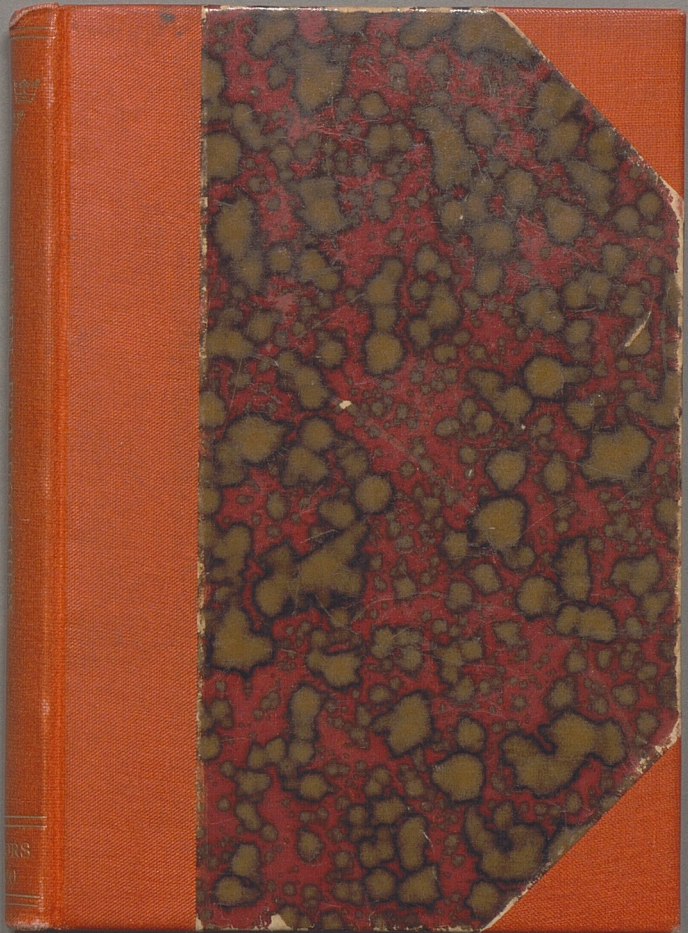
Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

Small gold-tooled emblem on the spine.

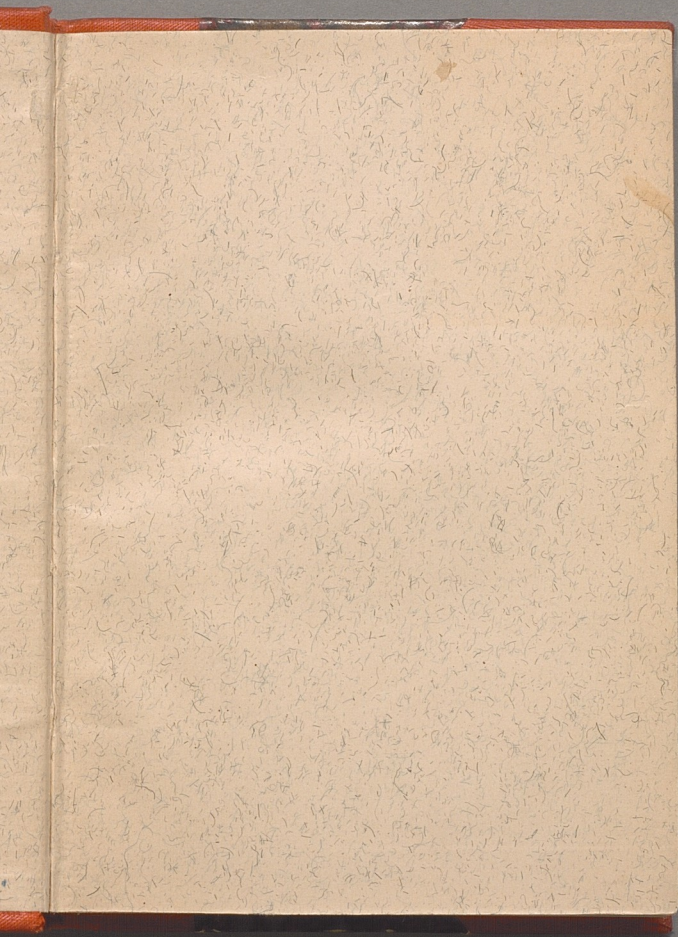
RS

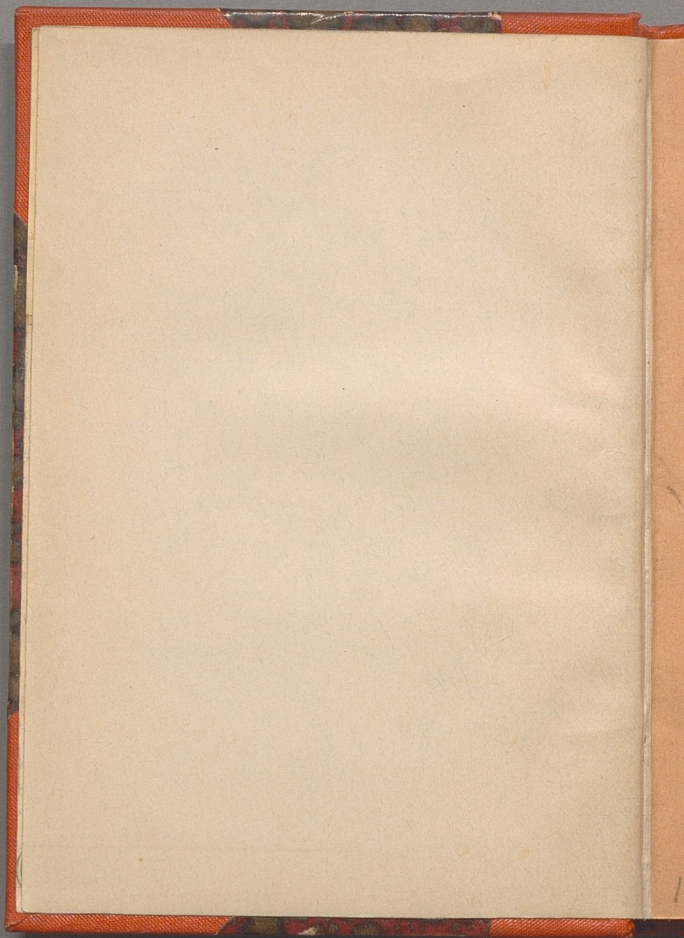
Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Vitt. Utl.

Dram.

ETT DOCKHEM.

Skådespel i tre akter

af

HENRIK IBSEN.

HELSINGFORS.
G. W. EDLUNDS FÖRLAG.
1880.

Pris: 1 mark.

14165

G. W. EDLUNDS FÖRLAG.

DRAMATISKA
STUDIER OCH KRITIKER

AF

F. BERNDTSON.

Pris: 6 mark.

4 kronor 50 öre.

Små häften

angående litteratur
och konst, utgif-
na af

Freder. Cygnæus.

1—3 hft.

3 mark 25 penni.

På Studieresor.

Illustrerade små be-
rättelser och an-
teckningar af

J. AHRENBORG.

4 mark 50 penni.

SHAKSPEARE'S
DRAMATISKA ARBETEN

efter CARL AUGUST HAGBERGS öfersätt-
ning, med hänsyn till den sceniska framställ-
ningen och för läsning i hemmet bearbetad
af WILH. BOLIN. Illustrerad praktupplaga
med öfver 600 illustrationer af Sir John
Gilbert.

Utkommer i 30 häften à 1 mark 50 p. för
subskrib. och 2 mark 25 penni för köpare.

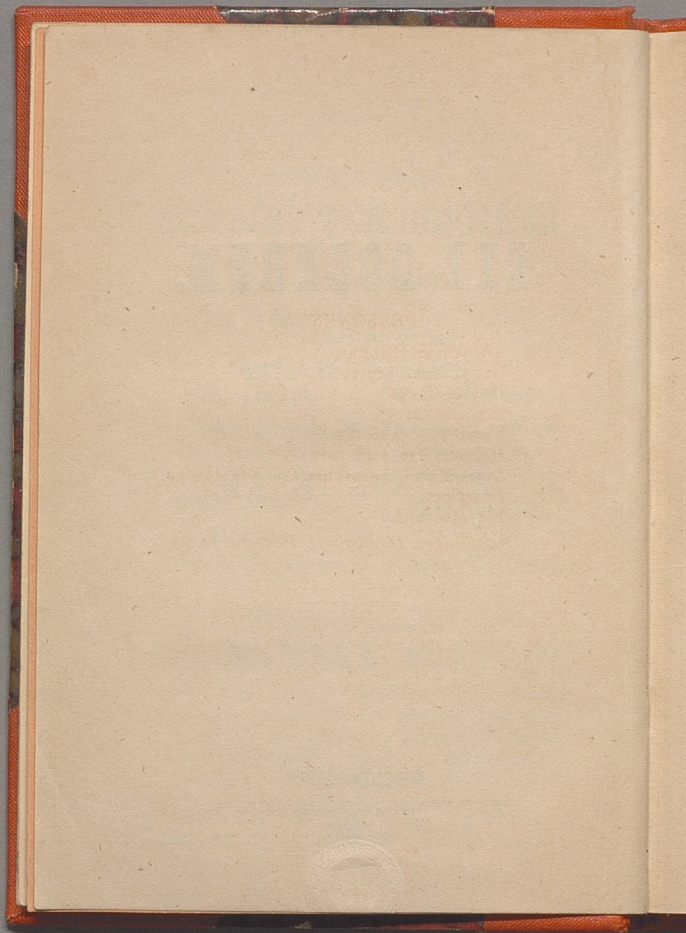
ETT DOCKHEM.

Skådespel i tre akter

af

HENRIK IBSEN.

HELSINGFORS,
HELSINGFORS DAGBLADS TRYCKERI,
1880.

PERSONERNA.

Advokaten HELMER.

NORA, hans hustru.

Doktor RANK.

Fru LINDE.

KROGSTAD sakkörare.

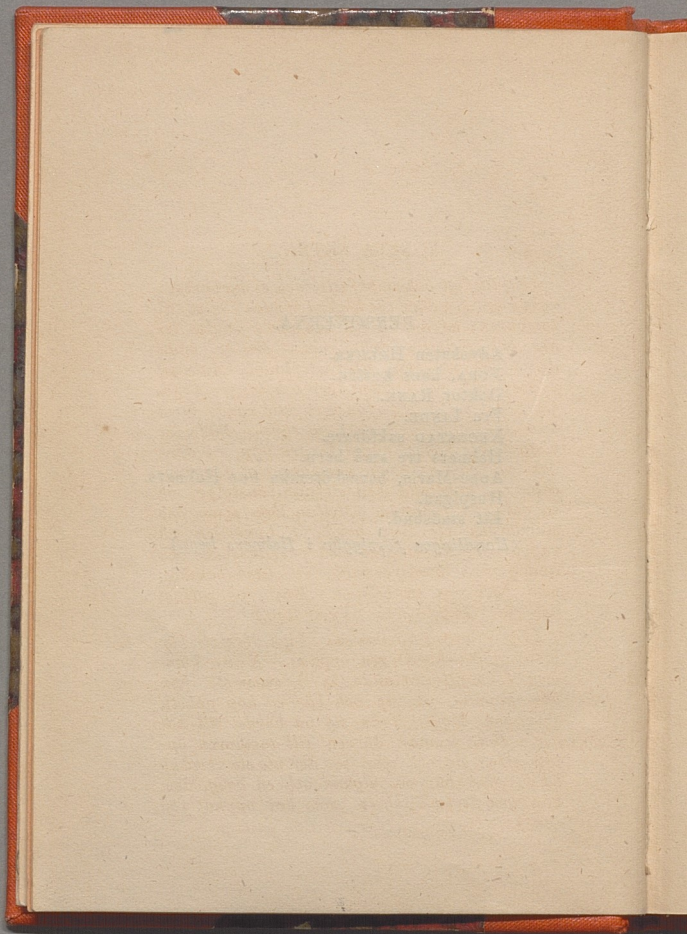
Helmers tre små barn.

Anne-Marie, barnsköterska hos Helmers.

Huspigan.

Ett stadsbud.

(Handlingen försiggår i Helmers hem.)

FÖRSTA AKTEN.

(Ett trefligt och smakfullt, men ej dyrbart inredt rum. En dörr till höger i fonden för ut till tamburen; en annan till venster i fonden leder till Helmers arbetsrum. Mellan båda dessa dörrar står ett fortepiano. Midt på väggen till venster en dörr och längre fram ett fönster. Nära fönstret ett rundt bord med länstolar och en liten soffa. På sidoväggen till höger, något längre upp, en dörr och på samma vägg, närmare mot förgrunden, en kakelugn med ett par länstolar och en gungstol framför. Mellan kakelugnen och sidodörren ett litet bord. Kopparstick på väggarna. En etagère med porslinsaker och andra små konstföremål; ett litet bokskåp med böcker i praktbånd. Matta på golvet och eld i kakelugnen. Vinterdag.)

(Det ringer i tamburen, Litet derefter hör man att tamburdörren öppnas. Nora kommer förnöjdt gnolande in i rummet; hon har kappan på sig och bär en hop paket, som hon lägger ifrån sig på bordet till höger. Hon lemnar dörren till tamburen öppen efter sig och man ser der ute ett stadsbud, som bär en julgran och en korg, dem han ger åt huspigan, som har öppnat för dem.)

NORA. Göm julgranen väl, Helena. Bar-
nen må för ingen del få se den förr än i af-
tön, när den är klädd. (*till stadsbudet, fram-
tagande portmonnän*) Huru mycket?

STADSBUDET. Femtio öre.

NORA. Der är en krona. Nej, behåll allt-
sammans.

(*Budet tackar och går. Nora, fortfarande
leende och förnöjd, tar af sig kappan.*)

NORA (*tar en påse med marenger ur fic-
kan och äter ett par stycken, går sedan för-
sigtigt fram och lyss vid sin mans dörr*) Jo
han är hemma! (*småsjunger äter, i det hon
går till bordet till höger*)

HELMER (*inne i sitt rum*) Är det lärkan,
som qvitrar derute?

NORA (*som håller på att öppna några af
paketten*) Ja, det är det.

HELMER. Är det ekorren, som rumsterar
der ute?

NORA. Ja!

HELMER. När kom ekorren hem?

NORA. Just nu. (*stoppar marengpåsen i
fickan och torkar sig om munnen.*) Kom ut,
Torvald, så skall du få se, hvad jag köpt.

HELMER. Har inte tid! (*liten stund der-
efter öppnar han dörren och ser in i rum-
met, med pennan i handen*) Köpt, säger du?
Allt det der? Har nu lilla spelorren varit u-
te och gjort af med pengar igen?

NORA. Ja visst, Torvald, i år kunna vi
dock verkligen litet slå oss lösa. Detta är
ju den första jul, då vi ej behöfva spara.

HELMER. Åh, vet du, slösa kunna vi ej.

NORA. Jo, Torvald, litet kunna vi ändå slösa nu. Inte sant? Bara helt litet. Nu får du ju hög lön och kommer att förtjena mycket, mycket pengar.

HELMER. Ja, från nyåret. Men sedan går det ett helt kvartal, förrän lönen faller ut.

NORA. Pytt, vi kunna ju låna så länge.

HELMER. Nora! (*går fram till henne och tar henne lekande i örat*) Är nu lättsinnet ute och går igen? Antag nu att jag lånade tusen kronor i dag och du gjorde af med dem under julveckan och jag på nyårsaftonen fick en taksten i hufvudet och låg der —

NORA (*lägger sin hand på hans mun*) Åh fy, tala ej så grymt!

HELMER. Jo, antag nu att detta skulle hända — hur skulle det då gå?

NORA. Om något så rysligt skulle hända, så kunde det vara alldeles det samma, om jag hade skulder eller ej.

HELMER. Nå, men de personer, hvilka jag lånat af?

NORA. De? Hvem bryr sig om dem? Det är ju främmande folk.

HELMER. Nora, Nora, du är en kvinna! Nej men allvarligt, Nora, du vet hvad jag tänker i denna sak. Inga skulder! Aldrig låna! Det kommer någonting ofritt och alltså någonting oskönt öfver det hem, som grundas på lån och skulder. Nu hafva vi två hållit tappert ut ända till i dag. Och det skola vi också göra den korta tid, som det ännu behöfs.

NORA (*går bort mot kakelugnen*) Ja! Ja, som du vill, Torvald.

HELMER (*följer efter*). Se så! Nu skall inte lilla sånglärkan hänga med vingarne. Hvad? Står ekorren der och gör sura minner? (*tar upp portmonnän*) Nora! hvad tror du jag har här?

NORA (*vänder sig hastigt*) Pengar!

HELMER Se der! (*räcker henne några sedlar*.) Herre Gud, jag vet ju nog, att det går åt rätt mycket i ett hus så här jultiden.

NORA (*räknar*.) Tio — tjugu — tretti — fyrtio! Åh tack, tack, Torvald! Nu hjälper jag mig långt.

HELMER. Ja det bör du i sanning göra!

NORA. Ja, ja, det skall jag visst. Men kom hit, så skall jag visa dig allt, hvad jag köpt. Och så billigt sen! Se här äro nya kläder åt Ivar — och så en sabel. Här är en häst och en trumpet åt Bob. Och här är en docka och en docksäng åt Emmy; det är nu så enkelt, men hon rifver det snart i stycken allt sammans. Och här har jag klädningstyger och halsdukar åt tjensteflickorna; gamla Anne-Marie borde ändå ha fått mycket mer.

HELMER. Och hvad är det i det der pakettet?

NORA (*skriker till*.) Nej, Torvald det får du inte se förrän i afton.

HELMER. Ja så! Men säg mig nu, du lilla slöseiska, hvad har du tänkt på åt dig sjelf?

NORA. Åh pytt! Åt mig? Jag bryr mig alls inte om något.

HELMER. Jo, visst gör du det. Säg mig nu något rimligt, som du helst skulle ha lust till.

NORA. Nej, jag vet verkligen inte. Jo hör, Torvald —

HELMER. Nå!

NORA (*famlar vid hans knappar; utan att se på honom*) Om du ville ge mig något, så kunde du ju —; du kunde —

HELMER. Nå nå, ut med det!

NORA (*hastigt*) Du kunde ge mig pengar, Torvald. Bara så mycket, som du tycker dig kunna afstå, så skall jag sedan någon dag köpa mig något för dem.

HELMER. Nej men, Nora —

NORA. Jo, gör det, käre Torvald. Jag ber dig så mycket derom! Så skulle jag hänga pengarna i ett vackert guldpapers omslag i julgranen. Skulle det ej vara roligt?

HELMER. Hvad är det man kallar sådana foglar, som alltid göra af med pengar?

NORA. Ja, ja, spelorror, jag vet det nog. Men låt oss göra som jag säger, Torvald, så får jag tid att öfverlägga, hvad jag mest behöfver. Är inte det mycket förnuftigt, hvad?

HELMER (*leende*). Jo, visst är det så. Det vill säga, om du verkligen kunde hålla på de pengar, jag ger dig, och verkligen köpa något åt dig sjelf för dem. Men så gå de till hushållet och till så mångt och mycket onyttigt, och så måste jag punga ut igen.

NORA. Åh men, Torvald —

HELMER. Kan inte nekas, min kära lilla Nora. (*lägger armen kring hennes lif.*) Spel-
orren är söt, men den behöfver gruffigt my-
cket pengar. Det är otroligt, hur kostsamt
det är för en man att hålla en spelorre.

NORA. Åh fy, hur kan du säga det? Jag
sparar verkligen allt hvad jag kan.

HELMER (*skrättar*) Ja, det var ett sant
ord. Allt hvad du kan. Men du kan inte
alls.

NORA (*gnolar och småler belåtet*) Hm, du
skulle bara veta, huru många utgifter vi lär-
kor och ekorrar ha, Torvald.

HELMER. Du är en besynnerlig liten en.
Alldeles sådan som din fader var. Du är
mån om dig på alla håll, för att skaffa nå-
gon utväg att få pengar; men så snart du
har dem, försvinna de liksom mellan händerna
på dig. Du vet aldrig, hvart du gör af
med dem. Nå, man får lof att taga dig så-
dan du är. Det ligger i blodet. Jo, jo, jo,
sådant går i arf, Nora.

NORA. Ack, jag skulle önska, att jag ha-
de ärft många af pappas egenskaper.

HELMER. Och jag skulle inte önska dig
annorlunda, än just sådan som du är, min
söta lilla sånglärka. Men hör, någonting fal-
ler mig in. Du ser så — så — hvad skall
jag kalla det? — så misstänkt ut i dag?

NORA. Gör jag det?

HELMER. Ja visst gör du det. Se mig
styft i ögonen.

NORA (*ser på honom*). Nå?

HELMER (*hotar med fingret*) Läckermunnen måtte väl inte hafva grasserat ute i staden i dag?

NORA. Nej! Hur kan du nu falla på det?

HELMER. Har läckermunnen verkligen inte gjort en afstickare in till konditorn?

NORA. Nej, jag försäkrar dig, Torvald —

HELMER. Inte snaskat en smula?

NORA. Nej, alldeles inte.

HELMER. Inte en gång gnagat på en mareng eller två.

NORA. Nej, Torvald, jag försäkrar dig verkligen —

HELMER. Nå, nå, nå! Det är naturligtvis bara ett skämt af mig.

NORA (*går till bordet till höger*). Det kunde då ej falla mig in, att göra dig emot.

HELMER. Nej, jag vet det nog — och du har ju gifvit mig ditt ord. — (*går fram till henne*) Nå, behåll du dina små julhemligheter för dig sjelf, min välsignade Nora. De komma väl fram i dagen i qväll, när julträdet är tändt, kan jag tro.

NORA. Har du kommit ihog att bjuda doktor Rank?

HELMER. Nej; men det behöfs ju inte. Det faller af sig sjelft, att han äter med oss. För resten skall jag be honom, när han kommer hit på förmiddagen. Godt vin har jag beställt. Nora, du kan inte tro, hur jag gläder mig åt denna afton.

NORA. Jag också. Och huru barnen skola ha roligt, Torvald!

HELMER. Ack, det är dock härligt att tänka på, att man har fått en säker, betryggad ställning, att man har sin rikliga utkomst. Inte sant, det är en stor tillfredsställelse att tänka derpå?

NORA. Åh, det är vidunderligt!

HELMER. Mins du förra julen? Hela tre veckor förut stängde du dig hvar afton in till långt öfver midnatt för att göra blommar till julgranen och alla de andra härligheter, som vi skulle öfverraskas med. Usch, det var den tråkigaste tid, jag har upplevat.

NORA. Jag hade alls inte tråkigt då.

HELMER. (*leende*) Men det utföll ändå rätt tarffigt, Nora.

NORA. Åh, skall du nu reta mig med det der igen? Hvad kunde jag rå för, att katten hade kommit in och rifvit alltsammans i stycken.

HELMER. Nej, det kunde du visst inte, min stackars lilla Nora. Du hade den bästa vilja att glädja oss alla, och det var hufvudsaken. Men det är ändå godt, att de knepiga tiderna äro förbi.

NORA. Ja; det är riktigt vidunderligt.

HELMER. Nu behöfver jag inte sitta här ensam och längledas; och du behöfver inte plåga dina välsignade ögon och dina små skära fina händer.

NORA. (*klappar i händerna*) Nej, inte sant, Torvald? Det behöfs inte längre. Åh, hur det är vidunderligt skönt att höra! (*tar honom under armen*) Nu skall jag säga dig,

hur jag hade tänkt, att vi skulle inrätta oss, Torvald. Såsnart julen är öfver — (*det ringer i tamburen*) Åh, nu ringer det. (*städar litet i rummet*) Det kommer visst någon. Det var då tråkigt.

HELMER. För visiter är jag inte hemma, mins det.

HUSPIGAN. (*i dörren*) Frun, här är ett främmande fruntimmer.

NORA. Ja låt henne komma in.

HUSPIGAN. (*till Helmer*) Och så kom doktorn med det/samma.

HELMER. Gick han in till mig?

HUSPIGAN. Ja, det gjorde han.

(*Helene går in i sitt rum. Huspigan visar fru Linde, som är resklädd, in i rummet och stänger dörren.*)

FRU LINDE. (*försagd och litet dröjande*) Goddag Nora.

NORA. (*osäker*) Goddag.

FRU LINDE. Du känner väl inte igen mig.

NORA. Nej, jag vet inte —; jo visst, jag tycker nog — (*utbrister öfverraskad*) Hvad? Kristin, är det verkligen du?

FRU LINDE. Ja, det är jag.

NORA. Kristin! Och jag, som inte kände igen dig! Men huru skulle jag också kunna — (*saktare*) Hur du har blifvit förändrad, Kristin!

FRU LINDE. Ja, det har jag visst. I nio, tio långa år. —

NORA. Är det så länge sedan vi sågo hvarandra? Ja, det är det ju också. Ah de sista åtta åren hafva varit en lycklig tid, kan du

tro. Och nu har du alltså kommit till staden? Gjort den långa resan vintertid. Det var tappert.

FRU LINDE. Jag kom just med ångbåten i morgse.

NORA. För att roa dig under julhelgen, naturligtvis. Åh, hvad det var förtjusande! Ja, roa oss, det skola vi visst. Men tag då kappan af dig. Du fryser väl inte? (*hjelper henne*) Se så! Nu sätta vi oss helt treffligt ned vid brasan. Nej, i länstolen der! Här i gungstolen vill jag sitta. (*fattar hennes händer*) Ja, nu har du igen ditt gamla utseende; det var bara i första ögonblicket. Litet blekare har du dock blifvit, Kristin — och kanske litet magrare.

FRU LINDE. Och mycket, mycket äldre, Nora.

NORA. Ja, kanske litet äldre; alldeles helt litet, icke mycket (*afbryter sig plötsligen, allvarligt*) Åh, men jag tanklösa människa, som sitter här och pratar! Söta, välsignade Kristin, kan du förlåta mig?

FRU LINDE. Hvad menar du, Nora?

NORA. (*sakta*) Stackars Kristin, du har ju blifvit enka.

FRU LINDE. Ja, för ett år sedan.

NORA. Åh jag visste det nog; jag läste det ju i tidningarna. Åh Kristin, du skall tro mig, jag tänkte ofta på att skriva till dig den tiden. Men jag sköt alltid upp dermed och alltid kom det någonting i vägen.

FRU LINDE. Kära Nora, det förstår jag så väl.

NORA. Nej, det var obeskedligt af mig, Kristin. Åh du stackare, så mycket du helt visst fått genomgå! — Och han efterlemnade ju åt dig ingenting att lefva af?

FRU LINDE. Nej.

NORA. Och inga barn?

FRU LINDE. Nej.

NORA. Alldeles ingenting alltså?

FRU LINDE. Inte ens en sorg eller en saknad att gömma på.

NORA. (*ser tviflande på henne*) Ja men, Kristin, hur kan det vara möjligt?

FRU LINDE. (*småler tungt och stryker henne öfver håret*) Åh, det händer ibland, Nora.

NORA. Så helt allena. Hvad det måste vara förfärligt tungt för dig. Jag har tre vackra barn. Ja nu kan du inte få se dem, ty de äro ute med barnsköterskan. Men nu måste du berätta mig allt.

FRU LINDE. Nej, nej, nej, berätta hellre du.

NORA. Nej, du skall börja. I dag vill jag inte vara sjelfvisk. I dag vill jag tänka bara på hvad som rör dig. Men ett måste jag dock säga dig. Känner du den stora lycka, som har händt oss i dessa dagar?

FRU LINDE. Nej. Hvad är det?

NORA. Tänk, min man har blifvit direktör i aktiebanken!

FRU LINDE. Din man? Åh, hur lyckligt —

NORA. Ja, omåttligt! Att vara advokat, det är ju så osäkert att lefva af, isynnerhet när man ej vill befatta sig med andra mål än sådana som äro fina och vackra. Och det har

naturligtvis Torvald aldrig velat; och deri håller jag alldeles med honom. Åh, du kan tro, hur glada vi äro! Han skall tillträda tjensten redan vid nyåret och då får han stor lön och många procenter. Härefter kunna vi lefva helt annorlunda än förr, — alldeles som vi vilja. Åh, Kristin, hur jag känner mig lätt och lycklig. Ja, för det är dock skönt, att hafva dugtigt med pengar och ej behöfva göra sig bekymmer. Inte sant?

FRU LINDE. Jo. I alla fall måtte det vara skönt att hafva det nödvändiga.

NORA. Nej, inte blott det nödvändiga, men dugtigt, dugtigt mycket pengar.

FRU LINDE. (*småler*) Nora, Nora, har du ännu inte blifvit förnuftig? I skolan var du en stor slöverska.

NORA. (*skrattar lätt*) Ja, det säger Torvald ännu. (*hotar med fingret*) Men »Nora, Nora» är inte så tokig, som I tänken. — Åh, vi hafva sannerligen inte haft det så, att jag kunnat slösa. Vi hafva fått arbeta båda två.

FRU LINDE. Du också?

NORA. Ja, med småsaker, med handarbete, med virkning och broderi och dylikt — och med andra saker också. Du vet väl att Torvald lämnade sin plats vid departementet då vi blefvo gifta? Det var ingen utsigt till befordran der, och så måste han ju förtjena mera pengar än förr. Men det första året öfveransträngde han sig alldeles förfärligt. Han måste ju söka sig allt slags biförtjenst, kan du väl tänka dig, och arbetade både tidigt och sent. Men det tålte han ej vid och

så blef han dödligt sjuk. Då förklarade läkarene det vara nödvändigt för honom att fara ned till södern.

FRU LINDE. Ja, ni vistades ju ett helt år i Italien?

NORA. Ja visst. Det var inte lätt att komma i väg, kan du tro. Ivar hade då just blifvit född. Men i väg måste vi, naturligtvis. Åh det var en vidunderligt härlig resa! Och den räddade Torvalds lif. Men den kostade grufligt mycket pengar, Kristin.

FRU LINDE. Det kan jag nog tänka mig.

NORA. Tolfhundra specier kostade den. Fyratusen åttahundra kronor. Det är mycket pengar, du.

FRU LINDE. Ja, men vid dylika tillfällen är det i alla fall en stor lycka, att man har dem.

NORA. Ja, jag skall säga dig, det var nu så att vi fingo dem af pappa.

FRU LINDE. Jaså. Det var just vid den tid din far dog, tror jag.

NORA. Ja, Kristin, det var just då. Och tänk dig, jag kunde inte resa till honom och sköta honom. Jag gick ju här och väntade dagligen att lilla Ivar skulle komma till verlden. Och så hade jag ju min stackars dödssjuke Torvald att vårda. Min kära, snälla pappa! Jag fick aldrig se honom mer, Kristin. Åh det är det tyngsta jag upplefvat, sedan jag blef gift.

FRU LINDE. Jag vet att du höll mycket af honom. Men så reste ni alltså till Italien.

NORA. Ja; då hade vi ju pengarne. Och läkarene skyndade på oss. Så reste vi en månad derefter.

FRU LINDE. Och din man kom alldeles återstald tillbaka?

NORA. Frisk som en fisk.

FRU LINDE. Men — doktorn?

NORA. Hur menar du?

FRU LINDE. Jag tyckte tjenstflickan sade, att det var doktorn, den der herrn, som kom på samma gång som jag.

NORA. Ja, det var doktor Rank. Men han kommer ej på sjukbesök. Det är vår närmaste vän och han ser in till oss minst en gång om dagen. Nej, Torvald har aldrig haft en sjuk timme sedan. Och barnen äro friska och sunda, och jag också. (*springer upp och klappar i händerna*) Åh Gud, åh Gud, Kristin, det är dock vidunderligt att lefva och vara lycklig! — — Åh men det är dock afskyvärdt af mig —; jag talar ju bara om mina egna angelägenheter. (*sätter sig på en pall tätt vid henne och lägger armarne på hennes knän*) Åh du får inte vara ond på mig! — Säg mig, är det verkligen sant, att du inte höll af din man? Hvarför tog du då honom?

FRU LINDE. Min mor lefde ännu, och hon var sängliggande och hjälplös. Och så hade jag mina två yngre bröder att sörja för. Jag tyckte det ej var rätt att visa hans anbud tillbaka.

NORA. Nej, nej, det kan du hafva rätt i. Han var alltså rik då?

FRU LINDE. Han var ganska behållen, tror jag. Men det var osäkra affärer, Nora. Då han dog, gick allt öfverända och ingenting blef öfver.

NORA. Och sedau —?

FRU LINDE. Ja, då måste jag slå mig igenom med en liten handel och en liten skola och hvad annat jag kunde finna på. De sista tre åren hafva varit som en enda lång arbetsdag för mig. Nu är den till ända, Nora. Min stackars mor behöfver mig ej mera, ty hon har gått bort. Och gossarne ej heller; de hafva nu fått anställning och kunna sörja för sig sjelfva.

NORA. Hur du måste känna dig lätt —

FRU LINDE. Nej du; endast outsägligt tom. Ingen att lefva för mera. (*Stiger orolig upp*) Derför höll jag ej längre ut i den lilla knutstaden derborta. Här bör det vara lättare att finna något, som kan lägga beslag på en och upptaga ens tankar. Kunde jag bara vara så lycklig att få en fast anställning, något kontorsarbete —

NORA. Åh men, Kristin, det är så förfärligt ansträngande; och du ser redan på förhand så ansträngd ut. Det skulle vara mycket bättre för dig, om du kunde fara till någon badort.

FRU LINDE (*går bort till fönstret*). Jag har ingen pappa, som kan förära mig respengar, Nora.

NORA (*stiger upp*). Åh var ej ond på mig!

FRU LINDE (*går till henne*). Kära Nora var inte du ledsen på mig. Det är det värsta med en ställning som min, att den afsätter så mycket bitterhet i sinnet. Man har ingen att arbeta för, och dock tvingas man att vara om sig på alla kanter. Lefva måste man ju; och så blir man sjelfvisk. Då du berättade mig om den lyckliga förändringen i eder ställning — kan du tro det? — glädde jag mig inte så mycket på dina vägnar, som på mina.

NORA. Huru så? Ah, jag förstår dig. Du menar att Torvald kanske kunde göra något för dig.

FRU LINDE. Ja, det tänkte jag mig.

NORA. Det skall han också, Kristin. Öfverlemna det bara åt mig; jag skall inleda det så fint, så fint, — finna på något älskvärdt, som han riktigt tycker om. Åh, jag vill så innerligt gerna stå dig till tjänst.

FRU LINDE. Hvad det är vackert af dig, Nora, att du är så ifrig för min sak, — dubbelt vackert af dig, som sjelf så litet känner till lifvets bördor och besvär.

NORA. Jag —? Jag känner så litet till —?

FRU LINDE (*leende*). Nå, Herre Gud, en smula handarbete och något sådant —. Du är ett barn, Nora.

NORA (*kastar på nacken och går öfver golfvet*). Det skulle du inte säga så öfverlägset.

FRU LINDE. Så?

NORA. Du är som de andra. I trou al-
lesamman, att jag inte duger till något all-
varligt —

FRU LINDE. Nå, nå —

NORA. — att jag inte har pröfvat något i
denna svåra verld.

FRU LINDE. Kära Nora, du har ju nyss
omtalat för mig alla dina svårigheter.

NORA. Pytt — de småsakerna (*sakta*).
Jag har ej omtalat för dig det stora.

FRU LINDE. Hvilket stora? Hvad menar
du?

NORA. Du ser mig så alldeles öfver axeln,
Kristin, men det borde du inte göra. Du är
stolt öfver, att du har arbetat så tungt och
så länge för din mor.

FRU LINDE. Jag ser visst icke någon öf-
ver axeln. Men det är sant: jag är både
stolt och glad, när jag tänker på, att det
blef mig förunnadt att göra min mors sista
lefnadsdagar såpass sorglösa.

NORA. Och du är också stolt, när du tän-
ker på, hvad du har gjort för dina bröder.

FRU LINDE. Jag tycker att jag har rätt
dertill.

NORA. Det tycker jag också. Men nu
skall du få höra något, Kristin. Jag har
också något att vara stolt och glad öfver.

FRU LINDE. Det tviflar jag inte på. Men
huru menar du?

NORA. Tala sakta. Tänk om Torvald hör-
de det! Han bör för intet pris i verlden —;
det bör ingen få veta Kristin, ingen utan du.

FRU LINDE. Men hvad är det då?

NORA. Kom hit! (*drager henne ned på soffan vid sin sida*). Ja du, — jag har också något att vara stolt och glad öfver. Det är jag som har räddat Torvalds lif.

FRU LINDE. Räddat? På hvad sätt räddat?

NORA. Jag berättade ju för dig om resan till Italien. Torvald skulle inte hafva kommit sig, om han ej sluppit dit till södern —

FRU LINDE. Nåja, din far gaf er då de nödiga resmedlen —

NORA (*ler*). Ja, det tror både Torvald och alla andra. Men —

FRU LINDE. Men —?

NORA. Pappa gaf oss ej en skilling. Det var jag, som anskaffade pengarne.

FRU LINDE. Du? Hela den stora summan?

NORA. Tolfhundra specier. Fyratusen åttahundra kronor. Hvad säger du till det?

FRU LINDE. Ja men, Nora, huru var det möjligt? Hade du då vunnit på lotteriet?

NORA (*med förakt*). På lotteriet? Puh! hvad konst hade det då varit?

FRU LINDE. Men hvarifrån fick du dem då?

NORA (*gnolar och småler hemlighetsfullt*). Hm! Tralala!

FRU LINDE. Ty låna dem kunde du ju inte.

NORA. Såå? Hvarför inte det?

FRU LINDE. Nej, en hustru kan ju inte låna utan sin mans samtycke.

NORA (*kastar på nacken*). Åh, när det är en hustru, som har en smula affärsduglighet

— en hustru som förstår bära sig litet klokt åt, så —

FRU LINDE. Men, Nora, jag begriper alldeles inte —

NORA. Det behöfver du ju inte heller. Det är alldeles inte sagdt, att jag har lånat pengarne. Jag kan ju hafva fått dem på andra sätt (*kastar sig tillbaka i soffan*). Jag kan ju hafva fått dem af en eller annan beundrare. När man ser så pass tilldragande ut, som jag —

FRU LINDE. Du är en galning.

NORA. Nu är du visst omåttligt nyfiken, Kristin.

FRU LINDE. Ja, hör nu på, kära Nora, — har du ej deri handlat oeffertänksamt?

NORA (*sitter åter upprätt*) Är det obetänksamt att rädda sin mans lif?

FRU LINDE. Jag tycker det är obetänksamt, att utan hans vetskap —

NORA. Men han borde ju just alls inte veta något! Herre Gud, kan du inte förstå det? Han borde inte en gång veta, hur farligt det stod till med honom. Det var till mig läkarene kommo och sade, att hans lif stod i fara; att intet annat kunde rädda honom, än en vistelse i södern. Tror du inte, att jag först försökte lirka mig fram! Jag talade med honom om, hur härligt det vore för mig att likasom andra unga fruar få resa utomlands. Jag både gret och bad; jag sade att han skulle vara så god och tänka på de omständigheter, hvori jag befann mig, och att han måste vara snäll och rätta sig efter

mig. Och så kom jag fram med, att jag gerna kunde upptaga ett lån. Men då blef han nästan vred, Kristin. Han sade att jag var lättsinnig, och att det var hans pligt som äkta man att ej foga sig efter mina nycker och infall — såsom jag tror att han kallade det. Ja, ja, tänkte jag, räddas måste du nu — och då var det, som jag beredde utväg —

FRU LINDE. Och fick din man ej veta af din far, att pengarne inte kommo från honom?

NORA. Nej aldrig. Pappa dog just vid samma tid. Jag hade tänkt inviga honom i saken och bedja honom att inte yppa något. Men då han låg så sjuk —. Tyvärr blef det inte nödvändigt.

FRU LINDE. Och har du aldrig sedan anförtrott dig åt din man?

NORA. Nej, för himlens skull, hur kan du tänka det? Han som är så sträng i sådana saker. Och dessutom — Torvald med sin manliga sjelfkänsla — huru pinsamt och förödmjukande skulle det icke vara för honom att veta, att han hade mig att tacka för något. Det skulle alldeles störa förhållandet mellan oss, och vårt sköna lyckliga hem skulle ej längre blifva hvad det nu är.

FRU LINDE. Skall du aldrig säga honom det?

NORA. *(eftertänksamt och halftleende)*. Jo — en gång kanske; — efter många år, när jag inte längre är så vacker som nu. Du skall inte skratta deråt! Jag menar naturligtvis:

när Torvald inte längre tycker så mycket om mig, som nu; när han inte längre finner nöje i att jag dansar för honom och förklärer mig och deklamerar. Då kunde det vara godt att ha något i bakhåll. (*afbrytande*) Åsch, vosch! Den tiden kommer aldrig. — Nå, hvad säger du då till min stora hemlighet, Kristin? Duger inte jag också till något? — Du kan för resten tro, att denna sak har vållat mig många bekymmer. Det har sannerligen inte varit lätt för mig att uppfylla mina förbindelser i rätt tid. Jag skall säga dig, det finnes i affärsvärlden något, som kallas kvartalsräntor, och något som kallas afbetalning; och de äro alltid så förfärligt svåra att anskaffa. Så har jag fått lof att spara här och der, hvar jag kunde, ser du. Af hushållspengarne kunde jag ju inte lägga af något, för Torvald måste ju lefva godt. Barnen kunde jag ju inte låta gå dåligt klädda; hvad jag fick för deras räkning, tyckte jag att jag borde använda alltsammans. De söta välsignade små!

FRU LINDE. Så gick det väl alltså ut från dina egna behofver, starkars Nora?

NORA. Ja, naturligtvis. Jag var ju också den, som hade närmast att göra dermed. Hvar gång Torvald gaf mig pengar till nya klädningar och annat sådant, använde jag aldrig mer än hälften, köpte alltid af enklaste och billigaste sort. En Guds lycka var det att allting kläder mig såväl, så att Torvald inte märkte det. Men det föll mig många

gånge tungt, Kristin; för det är ändå skönt att gå fint klädd. Inte sant?

FRU LINDE. Åh jo, mipsann!

NORA. Nå så har jag ju också haft andra inkomstkällor. I fjor vinter var jag så lycklig att få en mängd renskrifningsarbete. Då stängde jag mig in och satt och skref hvar afton till långt på natten. Ack, jag var många gång så trött, så trött. Men det var dock ofantligt roligt likväl, att sålunda sitta och förtjeua pengar. Det var nästan som om jag varit en man.

FRU LINDE. Men huru mycket har du nu på detta sätt kunnat afbetala?

NORA. Ja, det kan jag inte säga så noga, Sådana affärer, ser du, är det mycket svårt att hålla reda på. Jag vet blott, att jag har betalat allt, hvad jag har kunnat skrapa tillhopa. Mången gång visste jag rakt intet råd. (ler) Då satt jag här och förestälde mig, att en gammal rik herre hade blifvit förälskad i mig.

FRU LINDE. Hvad? Hvilken herre?

NORA. Åh snack! — att han nu hade dött, och då man öppnade hans testamente, stod deri med stora bokstäver: «Alla mina pengar skall den älskvärda fru Nora Helmer få lyfta genast kontant.»

FRU LINDE. Mel kära Nora, — hvad är det för en herre?

NORA. Herre Gud, kan du inte förstå det? Den gamle herren har ju alls inte funnits till; det var bara något, som jag satt här och tänkte och tänkte om igen, då jag ej visste

någon utväg att skaffa pengar. Men det kan också vara det samma, den gamla tråkiga människan kan gerna för mig blifva der han är; jag bryr mig hvarken om honom eller hans testamente, ty nu är jag sorgfri. (*springer upp*) Åh Gud, det är dock härligt att tänka på, Kristin! Sorgfri! Att kunna vara sorgfri, alldeles sorgfri; att kunna leka och tumla sig med barnen; att kunna hafva det vackert och nätt i sitt hem, allting så, som Torvald sätter värde på att ha det. Och tänk! så kommer snart våren med hög, blå luft. Då kunna vi kanske få resa litet. Jag kan kanske få se hafvet igen. Åh ja, ja, det är ändå vidunderligt att lefva och vara lycklig!

(*Man hör tamburklockan ringa*)

FRU LINDE (*reser sig*) Det ringer, det är kanske bäst att jag går.

NORA. Nej, ståna du kvar, det kommer vist ingen hit. Det är väl till Torvald —

HUSPIGAN. (*i dörren*) Förlåt frun, — der är en herre, som vill tala med advokaten —

NORA. Med bankdirektören, menar du.

HUSPIGAN. Ja, med bankdirektören; men jag visste inte — då doktorn är derinne —

NORA. Hvem är den herrn?

SAKFÖRAREN KROGSTAD (*i tamburen*) Det är jag, frun!

FRU LINDE (*studsar till, rycker tillsammans och vänder sig mot fönstret.*)

NORA (*går ett steg emot honom, i spänning med half röst*) Ni? Hvad är det? Hvad vill ni tala med min man om?

KROGSTAD. Bankaffärer — på sätt och vis. Jag har en liten plats i aktiebanken, och er man skall ju nu bli vår chef, har jag hört —

NORA. Det är således —

KROGSTAD. Bara torra affärer, frun; alls icke något annat.

NORA. Ja, vill ni då vara så god och gå in kontorsvägen.

(helsar likgiltigt, i det hon stänger tamburdörren: derpå går hon bort till kakelugnen och ser efter elden)

FRU LINDE. Nora, — hvem var den mannen?

NORA. Det var en saksförare Krogstad.

FRU LINDE. Det var alltså verkligen han.

NORA. Känner du den människan?

FRU LINDE. Jag har känt honom för många år sedan. Han var en tid saksförare-ombud i vår trakt.

NORA. Ja, det var han ju.

FRU LINDE. Hur han var förändrad!

NORA. Han har visst varit mycket olyckligt gift.

FRU LINDE. Nu är han ju enkling?

NORA. Med många barn. Se så; nu brinner det.

(hon stänger kakelugnsdörren och flyttar gungstolen litet åt sidan).

FRU LINDE. Han drifver ju många slags affärer, säges det?

NORA. Så? Jo, det kan nog vara möjligt; jag vet sannerligen inte. — Men låt oss inte tänka på affärer; det är så tråkigt.

(DOKTOR RANK kommer från Helmers rum)
 DOKTOR RANK (ännu i dörren) Nej, nej du, jag vill inte störa; jag går hellre in på en stund till din hustru. (stänger dörren och märker fru Linde) Ah, om förlåtelse; jag stör visst här också.

NORA. Nej, på intet sätt. (presenterar)
 Doktor Rank, fru Linde.

RANK. Ett namn, som ofta höres här i huset. Jag tror att jag gick förbi frun i trapporna, då jag kom.

FRU LINDE. Ja; jag går mycket långsamt uppför trappor; jag tål inte riktigt vid det.

RANK. Aha, något invärtes fel, kanske?

FRU LINDE. Egentligen mera öfveranstängning.

RANK. Inte annat? Då har ni väl kommit till staden för att hvila ut på alla kalaserna?

FRU LINDE. Jag har kommit hit för att söka^{tt} arbete.

RANK. Skall det vara något bepröfvadt medel mot öfveranstängning?

FRU LINDE. Man måste lefva, herr doktor.

RANK. Ja, det är ju den allmänna mening, att det skall vara så nödvändigt.

NORA. Åh, vet ni hvad, doktor Rank, — ni vill minsann också gerna lefva.

RANK. Ja visst vill jag det. Så eländig jag än är, vill jag dock gerna hålla ut med att pinas i det längsta. Alla mina patienter hafva det på samma sätt. Och så är det med de moraliska sjukdomarna också. Der

är just i detta ögonblick ett dylikt moraliskt hospitalshjon inne hos Helmer —

FRU LINDE. (*Dämpadt*) Ah!

NORA. Hvem menar ni?

RANK. Ah, det är en saksförare Krogstad, en människa, som ni alls ej känner. Han är förderfvad i karaktärsrötterna. Men till och med han började tala om såsom någonting högvigtigt, att han måste *lefva*.

NORA. Så! Hvad var det han ville tala med Torvald om?

RANK. Jag vet sannerligen ej, Jag hörde blott, att det var något om aktiebanken.

NORA. Jag visste inte, att Krog — att denne saksförar Krogstad hade något att göra med aktiebanken.

RANK. Jo, han har fått ett slags anställning. (*till fru Linde*) Jag vet inte, om man också der borta i edra trakter har ett slags människor, som springa omkring för att vandra upp moralisk ruttenhet och sedan begagna sig deraf för att erhålla en eller annan fördelaktig ställning; de sunda få vackert finna sig i att stå utaför.

FRU LINDE. Det är väl också de sjuke, som mest hafva behof af att stängas inne.

RANK. (*Höjer på axlarna*). Ja, der ha vi det. Det är detta sätt att se sakerna, som gör samhället till ett sjukhus.

NORA (*försjunken i sina egna tankar, briter ut i halfhögt skratt och klappar i händerna*)

RANK. Hvarför skrattar ni åt det? Vet ni egentligen, hvad samhället är?

NORA. Hvad bryr jag mig om det tråkiga samhället? Jag skrattade åt något helt annat, — något omåttligt roligt. — Säg mig, doktor Rank, — alla de, som äro anställda i aktiebanken, bli alltså nu beroende af Torvald?

RANK. Är det *det*, som ni finner så ofantligt roligt?

NORA. (*småler och gnolar*) Låt mig vara, låt mig vara! Ja, det är ändå omåttligt nöjsamt att tänka på, att vi — att Torvald har fått så mycket inflytande öfver många människor. (*tar upp påsen från fiekän*) Doktor Rank; skall det vara en liten mareng?

RANK. Se, se! Marenger! Jag trodde det var förbjuden vara här.

NORA. Jo, men detta här har Kristin gifvit mig.

FRU LINDE. Hvad? Jag —?

NORA. Nå, nå, nå! Blif inte förskräckt. Du kunde ju inte veta, att Torvald förbjudit det. Jag skall säga dig, han är rädd för att jag skall få fula tänder deraf. Men pytt! för en gång! Inte sant, doktor Rank? Var så god? (*stoppar en mareng i hans mun*) Och du också, Kristin. Och jag skall också hafva en, bara en liten en — eller högst två. (*spatserar igen*) Ja, nu är jag då riktigt omåttligt lycklig. Nu fins det bara en enda sak i verlden, som jag skulle hafva en öfverdådig lust till.

RANK. Nå, och hvad är det?

NORA. Det är något, som jag hade en så omåttlig lust att säga så att Torvald hörde på det.

BANK. Och hvarför kan ni då inte säga det?

NORA. Nej, jag törs inte, för det är så fult.

FRU LINDE. Fult?

RANK. Ja, då är det inte råddligt. Men åt oss kan ni nog ändå —. Hvad är det ni har sådan lust att säga, så att Helmer hör på det?

NORA. Jag har en sådan omåttlig lust att säga: död och pina!

RANK. Är ni galen?

FRU LINDE. Men bevars, Nora —!

RANK. Säg det. Det är han.

NORA. (*gömmet påsen*) Hysch, hysch, hysch!

HELMER, (*med öfverrock på armen och hatt i handen, kommer från sitt rum.*)

NORA, (*går emot honom*). Nå, käre Torvald, blef du af med honom?

HELMER. Ja, nu gick han.

NORA. Får jag presentera dig —: det är Kristin, som har kommit till staden.

HELMER. Kristin —? Om förlåtelse, man jag vet inte —

NORA. Fru Linde, käre Torvald; fru Kristin Linde.

HELMER. Ja så: Förmodligen en barndomsväninna till min hustru.

FRU LINDE. Ja, vi hafva känt hvarandra redan tidigt.

NORA. Och tänk, hon har nu gjort den långa resan hit för att få tala med dig.

HELMER. Hvad vill det säga?

FRU LINDE. Jag har inte egentligen —

NORA. Kristin är utomordentligt flink i kontorsarbeten och så har hon en sådan synnerlig lust att komma under en duglig mans ledning och lära mera, än det hon allt kan —

HELMER. Mycket förnuftigt, min fru.

NORA. Och då hon hörde, att du hade blifvit bankdirektör — det kom telegram derom — så reste hon så fort hon kunde in hit och —. Inte sant, Torvald, du kan nog för min skull göra litet för Kristin? Hvad?

HELMER. Jo, det är alldeles inte omöjligt. Fruen är förmodligen enka?

FRU LINDE. Ja.

HELMER. Och har vana vid kontorsgöromål?

FRU LINDE. Så der temligen.

HELMER. Nå, då är det högst troligt, att jag kan skaffa er en auställning —

NORA. (*klappar i händerna.*) Ser du! Ser du!

HELMER. Ni har kommit i ett lyckligt ögonblick, min fru.

FRU LINDE. Ack, hur skall jag kunna tacka er?

HELMER. Behöfs alldeles inte. (*drager öfverrocken på.*) Men i dag måste ni ursäkta mig —

RANK. Vänta, jag kommer med dig. (*Hemtar sin pels från tamburen och värmer den vid brasan.*)

NORA. Blif inte länge ute, käre Torvald.

HELMER. En timmes tid, ej mer.

NORA. Går du också, Kristin?

FRU LINDE (*tar kappan på*). Ja, nu måste jag gå ut och se mig om efter rum.

HELMER. Så gå vi kanske ned öfver gatan tillsammans

NORA (*hjelper henne*). Hur tråkigt, att vi skola bo så inskränkt. Men det är oss omöjligt att —

FRU LINDE. Hvad tänker du på! Farväl, kära Nora, och tack för allt.

NORA. Farväl så länge. Ja, i afton kommer du naturligtvis igen. Och ni också, doktor Rank?—Hvad? Om ni blir så bra? Åh jo, visst gör ni det; packa bara väl in er.

(*Man går under allmänt samtal ut i tamburen. Barnröster höras från trappan.*)

NORA. Der äro de, der äro de!

(*Hon springer fram och läser upp tamburdörren. Barnsköterskan ANNE-MARIE kommer med BARNEN.*)

NORA. Kom in, kom in! (*böjer sig ned och kysser dem*). Åh ni söta, välsignade —! Ser du dem, Kristin? Äro de inte vackra!

RANK. Intet bråk här i luftdraget!

HELMER. Kom, fru Liude; nu kunna inga andra hålla ut här, än mödrar.

(DOKTOR RANK, HELMER och FRU LINDE gå nedför trapporna. BARNSKÖTERSKAN går

in i rummet med BARNEN. NORA likaså, i det hon stänger dörren till tambuven).

NORA. Hur friska och käcka ni sen ut. Nej, hur röda kinder ni han fått! Som äpplen och rosor (*barnen tala till henne under det följande*). Han ni roat er så dugtigt? Det var ju präktigt. Ja så, du har dragit både Emmy och Bob på kälken? Nej tänk, på en gång! Ja, du är en hurtig pojke, Ivar. Åh, låt mig hålla henne litet, Anne-Marie! Mitt söta lilla dockebarn! (*tar den minsta från sköterskan och dansar med henne.*) Ja, ja, mamma skall dansa med Bob också! Hvad? Han ni kastat snöboll! Åh, det borde jag ha varit med om! Nej, låt var; jag vill sjelf kläda af dem, Anne-Marie. Åh-ja, låt mig göra det; det är så roligt. Gå in så länge; du ser så frusen ut. Der står varmt kaffe åt dig på hälln.

(*BARNSKÖTERSKAN går in i rummet till venster. NORA tar af barnens öfverplagg och kastar dem omkring, i det hon låter barnen berätta om hvarandra.*)

NORA. Jaså? Så att der var en stor hund, som sprang efter er. Men den bet inte? Nej, hundarne bita inte små snälla och vackra dockebarn. Inte se i paketterna, Ivar! Hvad det är? Ja, det skulle ni bara veta! Åh nej, nej; du skall inte röra. Så? Skola vi leka? Hvad skola vi leka? Gömlek. Ja, låt oss leka gömlek. Bob skall gömma sig först. Skall jag? Ja, låt mig gömma mig först.

(*Hon och barnen leka under löje och jubel i rummet och i det angränsande rummet till*

höger. Till slut gömmer Nora sig under bordet. Barnen komma stormande in, söka, men kunna inte finna henne, höra hennes dämpade skratt, störta fram till bordet, lyfta upp duken och se henne. Stormande jubel. Hon kryper fram liksom för att skrämma dem. Nytt jubel. Det har under tiden knackat på tamburdörren, men ingen har märkt det. Nu öppnas dörren till hälften och saksföraren Krogstad blir synlig. Han väntar litet. Leiken fortgår.)

KROGSTAD. Om förlåtelse, fru Helmer.

NORA (med ett dämpadt anskri, vänder sig om och springer halft upp.) Ah! Hvad vill ni?

KROGSTAD. Ursäkta! Yttre dörren stod på glänt; någon måste ha glömt att stänga den —

NORA (reser sig). Min man är inte hemma, hej Krogstad.

KROGSTAD. Jag vet det.

NORA. Ja — hvad vill ni då här.

KROGSTAD. Tala ett ord med er.

NORA. Med —? (till barnen, sakta) Gå in till Anne-Marie. Hvad? Nej, den främmande mannen vill inte göra illa åt mamma. När han har gått, skola vi leka igen.

(Hon för barnen in i rummet till venster och stänger dörren efter dem.)

NORA. (oroligt) Ni vill tala med mig?

KROGSTAD. Ja, jag vill det.

NORA. I dag —? Men vi ha ju ännu inte den första i månaden —

KROGSTAD. Nej, men vi ha julafton. Det kommer att bero på er sjelf, hurudan julglädje ni får.

NORA. Hvad är det ni vill? Jag kan alls inte i dag —

KROGSTAD. Det skola vi tills vidare inte tala om. Det är något annat. Ni har väl tid ett ögonblick?

NORA. Åh ja, ja visst; det har jag nog, fast —

KROGSTAD. Godt. Jag satt inne på Olsens restauration och såg er man gå nedåt gatan —

NORA. Ja väl.

KROGSTAD. — med ett fruntimmer.

NORA. Hvad sen?

KROGSTAD. Får jag taga mig den friheten att fråga: var inte detta fruntimmer en fru Linde?

NORA. Jo.

KROGSTAD. Just nu kommen till staden?

NORA. Jo, i dag.

KROGSTAD. Hon är ju en god väninna till er?

NORA. Ja det är hon. Men jag inser inte —

KROGSTAD. Jag har också känt henne en gång.

NORA. Jag vet det.

KROGSTAD. Så? Ni har reda på den saken. Det tänkte jag nog. Jo, får jag fråga er kort och godt: skall fru Linde få någon anställning i aktiebanken.

NORA. Hur kan *ni* tillåta er att utforska *mig*, herr Krogstad, *ni*, en af min mans underordnade? Men efter som *ni* frågar, så skall *ni* få veta det: ja, fru Linde skall få en anställning. Och det är jag, som talat för henne, herr Krogstad. Nu vet *ni* det.

KROGSTAD. Min förmodan var alltså riktig.

NORA. (*går upp och ned öfver golvet*) Åh, man har ändå alltid litet inflytande, skulle jag tro. För det att man är qvinna, är det därför alls inte sagdt, att —. När man står i ett underordnad förhållande, hr Krogstad, så borde man verkligen akta sig att stöta någon, som — hm—

KROGSTAD — som har inflytande?

NORA. Ja just.

KROGSTAD. (*byter om ton*) Fru Helmer, vill *ni* vara af den godheten att använda ert inflytande till förmon för *mig*.

NORA. Hvad *nü*? Hvad menar *ni*?

KROGSTAD. Vill *ni* vara så god och sörja för, att jag får behålla min underordnade ställning i banken.

NORA. Hvad vill det säga? Hvem tänker på att taga er plats ifrån er?

KROGSTAD. Åh, *ni* behöfver ej spela okunnig gentemot *mig*. Jag finner nog, att det ej kan vara angenämt för er väninna att utsetta sig för att stöta tillsammans med *mig*; och jag ser nu också, hvem jag har att tacka för, att jag skall jagas bort.

NORA. Men jag försäkrar er —

KROGSTAD. Ja, ja, ja, kort om godt: det är ännu tid, och jag råder er, att ni använder ert inflytande för att förhindra det.

NORA. Men, herr Krogstad, jag *har* alls inte något inflytande.

KROGSTAD. Inte det? Jag tyckte, att ni nyligen sjelf sade --

NORA. Det skulle naturligtvis inte förstås så. Jag! Hur kan ni tro, att jag har något sådant inflytande på min man?

KROGSTAD. Åh, jag känner er från studenttiden. Jag tänker, att herr dankdirektören inte är fastare än andra äkta män.

NORA. Om ni talar med ringaktning om min man, så visar jag er dörren.

KROGSTAD. Ni är modig.

NORA. Jag är inte rädd för er längre. När nyåret är förbi, så skall jag snart vara fri från alltsammans.

KROGSTAD. (*mera beherskande sig*) Hör mig nu, fru Helmer; om det blir nödvändigt, så kommer jag att kämpa liksom för lifvet, för att behålla min lilla plats i banken.

NORA. Ja, det låter verkligen så.

KROGSTAD. Det är ej bara för inkomstens skull; det är det minsta. Men der är något annat --. Nå ja, ut med det! Det är detta här, ser ni. Ni vet naturligtvis lika så väl som alla andra, att jag en gång för flere år sedan har gjort mig skyldig till en obetänksamhet.

NORA. Jag tror, att jag har hört om något sådant.

KROGSTAD. Saken kom inte inför rätten; men alla vägar blefvo likasom stängda för mig med det samma. Då slog jag in på de affärer, som ni ju vet. Något måste jag ju gripa till; och jag törs säga, att jag inte har varit bland de värsta. Men nu måste jag komma ifrån allt detta. Mina söner växa till. För deras skull måste jag se till att skaffa åt mig tillbaka så mycken medborgerlig aktning som möjligt. Denna plats i banken var likasom det första trappsteget för mig. Och nu vill er man sparka mig ned från trappan, så att jag kommer att stå i smutsen igen.

NORA. Men för Guds skull, herr Krogstad, det står alls inte i min magt att hjälpa er.

KROGSTAD. Det är därför att ni inte har vilja att göra det; men jag har medel att tvinga er.

NORA. Ni vill dock väl inte berätta åt min man, att jag är skyldig er pengar?

KROGSTAD. Hm, om jag nu berättade honom det?

NORA. Det skulle vara skamligt handladt af er. (*med gråten i halsen*) Denna hemlighet, som är min glädje och min stolthet, den skulle han få veta på ett så gement och plumpt sätt — få veta det af er. Ni skulle utsätta mig för de fruktansvärdaste obehagligheter —

KROGSTAD. Bara obehagligheter?

NORA. (*häftigt*) Men gör ni det bara; det blir värst för er sjelf, för då får min man

riktigt se, hvilken dålig människa ni är, och då får ni alls inte behålla platsen.

KROGSTAD. Jag frågade, om det endast var husliga obehagligheter, som ni var rädd för?

NORA. Får min man veta det, så skall han naturligtvis genast betala hvad som återstår; och då ha vi ej mera något att skaffa med er.

KROGSTAD. (*går ett steg närmare*) Hör, fru Helmer — antingen har ni inte godt minne, eller också har ni inte något begrepp om affärer. Jag får visst lof att sätta er litet grundligare in i saken.

NORA. Huru så?

KROGSTAD. Då er man var sjuk, kom ni till mig för att få låna tolfhundra specier.

NORA. Jag visste iugen annan att vända mig till.

KROGSTAD. Jag lofvade då att skaffa er beloppet —

NORA. Ni gjorde det ju också.

KROGSTAD. Jag lofvade skaffa er beloppet på vissa vilkor. Ni var då så upptagen af er maus sjukdom och så ifrig att få respengar, att jag tror att ni inte hade någon tanke för alla blomståndigheterna. Det är därför ej ur vägen att påminna er derom. Nåväl; jag lofvade skaffa er pengar mot en skuldsedel, som jag satte upp.

NORA. Ja, och som jag underskref.

KROGSTAD. Men nedanför tillfogade jag några rader, hvori er far gick i borgen för skulden. Dessa rader skulle er far underskrifva.

NORA. Skulle —? Han skref ju under.

KROGSTAD. Jag hade satt datum in blanco; det vill säga, er far skulle sjelf insätta den dag, då han underskref skuldsedeln. Mins ni det, fru Helmer?

NORA. Jag tror väl —

KROGSTAD. Jag lemnade sedan papperet åt er, för att ni skulle skicka det med posten till er far. Var det inte så?

NORA. Jo.

KROGSTAD. Och det gjorde ni naturligtvis också genast; ty redan en fem, sex dagar derefter hemtade ni till mig skuldsedeln med er fars underskrift. Då fick ni lyfta beloppet.

NORA. Nå ja; har jag inte ordentligt gjort mina afbetalningar.

KROGSTAD. Så der temligen, jo. Men för att komma tillbaka till det, ni talade om — det var allt en tung tid för er då, fru Helmer?

NORA. Ja, det var det.

KROGSTAD. Er far låg visst mycket sjuk, tror jag.

NORA. Han låg på sitt yttersta.

KROGSTAD. Och dog visst kort derpå?

NORA. Ja.

KROGSTAD. Säg mig, fru Helmer, skulle ni tillfälligtvis komma i hog dagen, då er far dog? Hvilken dag det var i månaden, menar jag.

NORA. Pappa dog den 29 september.

KROGSTAD. Det är ganska riktigt; det har jag skaffat mig uppgift om. Och därför

fins det en besynnerlighet, (*tager fram ett papper*) som jag alls inte kan förklara för mig.

NORA. Hvilken besynnerlighet? Jag vet inte —

KROGSTAD. Det är den besynnerliga omständigheten, att er far har underskrifvit denna skuldsedel tre dagar efter sin död.

NORA. Huru? Jag förstår inte —

KROGSTAD. Er far dog den 29 september. Men se här. Här har er far daterat sin underskrift den 2 oktober. Är det inte besynnerligt, fru Helmer?

NORA (*tiger*).

KROGSTAD. Kan ni förklara det för mig?

NORA (*tiger fortfarande*).

KROGSTAD. Påfallande är det också, att orden »den 2 oktober» och årtalet ej äro skrifva med er fars stil, utan med en handstil, som jag tycker mig känna. Nå, det låter ju förklara sig. Er far kan hafva glömt att datera sin underskrift, och så har en eller annan gjort det på måfå här, förrän man ännu visste om dödsfallet. Det är inte något ondt i det. Det är namnets underskrift, som det beror på. Och den är ju äkta, fru Helmer? Det är ju verkligen er far, som sjelf har skrifvit sitt namn här?

NORA (*efter en kort tystnad*). Nej; det är det ej: Det är jag, som har skrifvit pappas namn.

KROGSTAD. Hör, fru Helmer, — vet ni väl, att detta är en farlig bekännelse?

NORA. Hvarför det? Ni skall snart få era pengar.

KROGSTAD. Får jag göra er en fråga, — hvarför sände ni ej pappret till er far?

NORA. Det var omöjligt. Pappa låg ju sjuk. Om jag skulle hafva bedt om hans underskrift, så hade jag också varit tvungen att säga honom, till hvad pengarne skulle användas. Men jag kunde ju inte säga honom, så sjuk som han var, att min mans lif stod i fara. Det var ju omöjligt.

KROGSTAD. Då hade det varit bättre för er, om ni hade slagit den utländska resan ur hägen.

NORA. Nej, det var omöjligt. Denna resa skulle ju rädda min mans lif. Den kunde jag inte afstå ifrån.

KROGSTAD. Men tänkte ni då inte på, att det var ett bedrägeri emot mig —?

NORA. Det kunde jag alls inte taga någon hänsyn till. Jag brydde mig alls inte om er. Jag kunde inte tåla er för alla de kalla svårigheter ni gjorde, fast ni visste, hur farligt det stod till med min man.

KROGSTAD. Fru Helmer, ni har påtagligen inte någon klar föreställning om hvad det egentligen är, som ni har gjort er skyldig till. Men jag kan berätta er, att det var hvarken någonting mer eller värre, det som jag en gång gjorde och som ödelade hela mina borgerliga ställning.

NORA. Ni? Vill ni inbilla mig, att ni skulle hafva företagit er något modigt för att rädda er hustrus lif?

KROGSTAD. Lagarne fråga ej efter bevelsegrunderna.

NORA. Då måtte det vara bra dåliga lagar.

KROGSTAD. Dåliga eller ej, — om jag lägger fram detta papper inför rätten, så blir ni dömd efter lagarne.

NORA. Det tror jag alls inte. En dotter skulle inte hafva rätt att skona sin gamle dödssjuka far för ansträngningar och bekymmer? Skulle inte en hustru hafva rätt att rädda sin mans lif? Jag känner inte lagarne så noga; men jag är säker på, att det måste stå någonstädes i dem, att sådant är tillåtet. Och det vet ni inte besked om, ni som är sakkörare? Ni måste vara en dålig jurist, herr Krogstad.

KROGSTAD. Kan så vara. Men affärer, — sådana affärer som vi två hafva med hvarandra — dem tror ni väl, att jag förstår mig på? Godt. Gör nu hvad ni vill. Men det säger jag er: blir jag utstött för andra gången, så skall ni göra mig sällskap.

(Han helsar och går ut genom tamburen.)

NORA. *(en stund tankfull, kastar på nacken)* Åh hvad! — Att vilja skrämma mig! Så enfaldig är jag då inte. *(begynner lägga tillsammans barnens öfverplagg; afbryter dermed)* Men —? — — Nej, men det är ju omöjligt! Jag gjorde det ju af kärlek.

BARNEN. *(i dörren till venster)* Mamma, nu gick den främmande mannen ut genom porten.

NORA. Ja, jag vet det. Men tala inte för någon om den främmande mannen. Hör ni det! Inte för pappa heller!

BARNEN. Nej, mamma. Men vill du leka nu igen?

NORA. Nej, nej. Inte nu.

BARNEN. Men, mamma, du lofvade ju.

NORA. Ja, men jag kan inte nu. Gån in; jag har så mycket att göra. Gån in, gå in, kära söta barn.

(Hon skjuter dem varsamt in i rummet och stänger dörren efter dem.)

NORA. *(Sätter sig på soffan, tar ett broderi och gör några stygn, men stiger snart åter upp.)* Nej! *(kastar broderiet ifrån sig, går till tamburdörren och ropar:)* Helen! hemta in julgranen! *(går till bordet till vänster och öppnar bordslådan; afbryter åter)* Nej; men det är ju alldeles omöjligt!

HUSPIGAN. *(med julgranen)* Hvar skall jag ställa den?

NORA. Der; midt på golftet.

HUSPIGAN. Skall jag hemta något annat.

NORA. Nej, tack! Jag har allt hvad jag behöver.

(Huspiган, som ställt granen ifrån sig, går ut igen.)

NORA. *(sysslar med att smycka julgranen.)* Hit skall ett ljus — och hit blommor. — Den afskyvärda människan! Snick, snack! Det är ingenting! Julträdet skall bli vackert. Jag vill göra allt, hvad du bara önskar, Torvald; — jag skall sjunga för dig, dansa för dig — *(Helmer med en packe papper under armen, kommer utifrån.)*

NORA. Ah! — kommer du redan tillbaka!

HELMER. Ja. Har här varit någon?

NORA. Här? Nej.

HELMER. Det var besynnerligt. Jag såg Krogstad komma ut från porten.

NORA. Så? Åh ja, det är sant, Krogstad var här ett ögonblick.

HELMER. Nora, jag kan se det på dig, han har varit här och bedt dig fälla ett godt ord för honom.

NORA. Ja.

HELMER. Och det skulle du göra liksom af egen drift? Du skulle förtiga för mig, att han hade varit här. Bad han inte om det också?

NORA. Jo, Torvald; men —

HELMER. Nora, Nora, och det kunde du inlåta dig på? Samtala med en dylik meniska och gifva honom löfte om något! Och så till på köpet säga mig en osanning!

NORA. En osanning —?

HELMER. Sade du inte, att ingen hade varit här? (*hotar med fingret*) Det bör min lilla sångfogel aldrig mera göra. En sångfogel bör hafva en ren näbb att qvittra med; aldrig falska toner. (*tar henne om lifvet*) Är det ej så det skall vara? Jo, det visste jag nog. (*släpper henne*) Och så inte mer om det. (*sätter sig framför brasan*) Ah, här är lugnt och trefligt. (*bläddrar i sina papper.*)

NORA. (*sysstar med julgranen.*) Torvald!

HELMER. Ja.

NORA. Jag gläder mig så ofantligt åt kostymbalen hos Stenbergs i öfvermorgon.

HELMER. Och jag är ofantligt nyfiken att se, hvad du vill öfverraska mig med.

NORA. Åh, sådant dumt infall.

HELMER. Nå?

NORA. Jag kan inte hitta på något, som duger; alltsammans blir så tåpig, så intetsägande.

HELMER. Har lilla Nora gjort *den* upp-täckten?

NORA. (*bakom hans stol med armarne på ryggstödet*) Har du mycket brådt, Torvald?

HELMER. Åh —

NORA. Hvad är det för papper?

HELMER. Bankaffärer.

NORA. Redan?

HELMER. Jag har låtit den afgående direktionen gifva mig fullmakt att företaga de nödiga förändringarna i personal och arbetsplanen. Dertill måste jag använda julveckan. Jag vill hafva allt i ordning till nyåret.

NORA. Det var alltså därför, att den staccars Krogstad —

HELMER. Hm.

NORA. (*fortfarande lutad mot ryggstödet, för sina fingrar genom hans hår.*) Om du inte hade så brådt, så skulle jag hafva bedt dig om en stor tjänst, Torvald.

HELMER. Låt mig höra. Hvad skulle det vara?

NORA. Det fins ju ingen, som har så god smak, som du. Nu ville jag så gerna se bra ut på kostymbalen. Torvald, kunde inte du taga hand om mig och bestämma, hvad jag skall vara och hurudan dräkt jag skall ha?

HELMER. Aha, är den lilla egensinniga nu ute och söker en räddare?

NORA. Ja, Torvald, jag kan inte komma ur fläcken utan din hjälp.

HELMER. Godt; jag skall tänka på saken. Vi skola nog finna råd.

NORA. Åh, hvad det är snällt af dig. (*går åter till julgranen*) Huru vackert de röda blommorna taga sig ut! — Men säg mig, är det verkligen någonting så dåligt, som denne Krogstad har gjort sig skyldig till?

HELMER. Skrifvit falska namn. Har du någon idé om, hvad det vill säga?

NORA. Kan han inte hafva gjort det af nöd?

HELMER. Jo, eller som så många, af obetänksamhet. Jag är inte så hjertlös, att jag obetingadt skulle fördöma en man för en dylik eustaka handlings skuld.

NORA. Nej, inte sant, Torvald!

HELMER. Mången kan moraliskt återupp-rätta sig igen, om han öppet bekänner sitt brott och utstår sitt straff.

NORA. Straff — ?

HELMER. Men den vägen gick inte Krogstad. Han hjälpte sig igenom med knep och konstgrepp; och det är detta, som gjort honom moraliskt bruten.

NORA. Tror du, att det skulle —

HELMER. Tänk dig blott, Luru en sådan skuldmedveten människa måste ljuga och hyckla och förställa sig på alla håll, måste gå med mask för ansigtet inför sina allra närmaste, ja, inför sin egen hustru och sina egna barn.

Och just hvad barnen beträffar, är det något förskräckligt.

NORA. Hvarför?

HELMER. Emedan en sådan atmosfer af lögn bringar smitta och sjukdomsämne i en hel familjs lif. Hvert andedrag, som barnen göra i ett sådant hem, är fullt med frön till något dåligt.

NORA. (*närmar sig honom*) Är du säker på det?

HELMER. Åh, kära du, det har jag ofta nog erfarit som advokat. Nästan alla tidigt förderfvade människor hafva haft lögnaktiga mödrar.

NORA. Hvarför just — mödrar?

HELMER. Det sprider sig lättast från mödrarne; men fäder verka i samma riktning, det vet en hvar jurist mycket väl. Och dock har denne Krogstad gått der hemma i åratal och förgiftat sina egna barn med lögn och förställning; det är därför jag kallar honom moraliskt iörtappad. (*sträcker händerna ut mot henne*) Derfor skall min lilla söta Nora lofva mig att inte tala för honom. Din hand på det! Nå nå! Hvad är det? Räck mig handen! Se så! Afgjort alltså. Jag försäkrar dig, det skulle bli mig omöjligt att arbeta tillsammans med honom; jag känner mig bokstafligen illamående i sådana människors närhet.

NORA. (*drager handen till sig och går öfver till andra sidan af julgranen*) Hvad här är varmt. Och jag har så mycket att göra.

HELMER (*stiger upp och samlar tillhopp sina papper*) Ja, jag måste också tänka på att få läst litet af detta före middagen. Din kostym skall jag också tänka på. Och något att hänga i guldapper på julgranen har jag kanske också i beredskap. (*lägger sin hand på hennes hufvud*) Åh, du min välsignade lilla sångfågel!

(*Han går in i sitt rum och stänger dörren efter sig.*)

NORA. (*sakta, efter en kort tystnad*) Åh, hvad! Det är inte så! Det är omöjligt! Det måste vara omöjligt!

BARNSKÖTERSKAN. (*i dörren till venster*). De små be så vackert att få komma in till mamma.

NORA. Nej, nej, nej; släpp dem inte in till mig! Var du hos dem, Anne-Marie.

BARNSKÖTERSKAN. Ja, ja frun. (*stänger dörren.*)

NORA. (*blek af rädsla*) Förderfva mina små barn —! Förgifta hemmet? (*kort uppehåll; höjer hufvudet*) Detta är aldrig i evighet sant.

ÄNDRA AKTEN.

(*Samma rum som i första akten. Uppe i erån vid pianot står julgranen, afplockad och med nedbrända ljusstumpar. Noras kapp ligger på soffan.*)

Nora, allena i rummet, går orolig omkring; slutligen stannar hon vid soffan.)

NORA (lägger kappan bort igen.) Nu kom der någon! (går emot dörren och lyssnar.) Nej, — der är ingen. Naturligtvis — det kommer ingen i dag, sjelfva juldagen; — och ingen i morgon heller. — Men kanske — (öppnar dörren och ser ut.) Nej, ingenting i brevlådan; alldeles tom (går öfver golfvet.) Åh, det är tokeri! Han gör naturligtvis inte allvar af det. Något sådant kan ju inte ske. Det är omöjligt. Jag har ju tre små barn.

(*Barnsköterskan kommer från rummet till venster med en stor pappask.*)

BARNSKÖTERSKAN. Ändtligen fann jag då asken med maskeradkläderna.

NORA. Tack. Ställ den på bordet.

BARNSKÖTERSKAN (gör så). Men de äro alldeles i ordning.

NORA. Åh, jag ville att jag kunde rifva dem i hundrade stycken!

BARNSKÖTERSKAN. Bevars; de kunna mycket väl lagas upp ännu. Bara litet tålmod.

NORA. Ja, jag skall gå och få fru Linde att hjälpa mig.

BARNSKÖTERSKAN. Ut nu igen? I detta fasliga väder? Fiu Nora förkyler sig och blir sjuk.

NORA. Åh, det vore inte det värsta. — Hur är det med barnen?

BARNSKÖTERSKAN. De stackars småkrypen leka med sina julklapper, men —

NORA. Fråga de ofta efter mig?

BARNSKÖTERSKAN. De äro ju så vana att alltid hafva mamma hos sig.

NORA. Ja, men Anne-Marie, jag *kan* inte hädanefter vara så mycket tillsammans med dem, som förr.

BARNSKÖTERSKAN. Nå, små barn vänja sig vid allting.

NORA. Tror du det? Tror du de skulle glömma sin mamma, om hon vore alldeles borta?

BARNSKÖTERSKAN. Bevars! — alldeles borta!

NORA. Hör, säg mig Anne-Marie, — det har jag så ofta tänkt på, — huru kunde du hafva hjerta att ge ditt barn ut åt främmande människor?

BARNSKÖTERSKAN. Men det måste jag ju, när jag skulle vara amma åt lilla Nora.

NORA. Ja, men att du *ville* det?

BARNSKÖTERSKAN. Då jag kunde få en så god plats? En fattig flicka, som råkat i olycka, må vara glad deröfver. För den dåliga människan gjorde ingenting för mig.

NORA. Men din dotter har då visst glömt dig.

BARNSKÖTERSKAN. Åh nej, det har hon visst inte. Hon skref till mig, både då hon gick fram och då hon blef gift.

NORA. (*tar henne om halsen*). Du gamla Anne-Marie, du var en god mor för mig, då jag var liten.

BARNSKÖTERSKAN. Lilla Nora stackare hade ju ingen annan mor än mig.

NORA. Och om de små ingen annan hade, så vet jag nog, att du skulle —. Snick snack, (*öppnar asken*). Gå nu in till dem. Nu måste jag —. I morgon skall du få se, hur vacker jag kommer att bli.

BARNSKÖTERSKAN. Ja visst, ingen på hela balen blir så vacker som fru Nora.

(*hon går in i rummet till vänster*).

NORA (*begynner att tömma asken, men kastar snart alltsammans åter ifrån sig*). Ack, om jag tordes gå ut. Om bara ingen kom! Om det bara inte skulle hända något här hemma under tiden. Åh, dumheter! Hit kommer ingen. Bara inte tänka! Jag vill borsta af muffen. Vackra handskar, vackra handskar. Slå bort det; slå bort det. Ett, två, tre, fyra, fem, sex — (*skriker till*) Ah — der komma de — (*vill skynda mot dörren, men står obeslutsam*).

FRU LINDE (*kommer från tamburen, der hon tagit kappan af sig*).

NORA. Åh, är det du, Kri-tin. Det är väl ingen annan der ute? — Hvad det var bra att du kom.

FRU LINDE. Jag hörde, att du har varit uppe och frågat efter mig.

NORA. Ja jag gick just förbi. Det är något, som du nödvändigt måste hjälpa mig med. Låt oss sätta oss här i soffan. Se här! Det skall bli kostymbal i morgon afton här uppe hos konsul Stenborgs, och nu vill Torvald, att jag skall vara kostymerad som neapolitansk fiskarflicka och dansa tarantella, som jag lärde mig på Capri.

FRU LINDE. Så-å! Du skall ge en ordentlig föreställning?

NORA. Ja, Torvald säger, att jag bör göra det. Se här har jag dräkten; den lät Torvald sy åt mig der nere. Men nu är alltsamman så sönderrifvet, och jag vet alls inte —.

FRU LINDE. Åh, det skola vi snart hjälpa. Det är ju endast garneringen, som har gått upp här och der. Nål och tråd? Nå, här ha vi ju, hvad vi behöfva.

NORA. Åh, hvad det är snällt af dig.

FRU LINDE. (*syr*). Du skall alltså vara utklädd i morgon? Nora, vet du hvad? Då kommer jag hit ett ögonblick för att se dig, då du är klädd. Men jag har ju rakt glömt att tacka dig för den trefliga aftonen i går.

NORA (*stiger upp och går öfver golfvet*). Åh, i går tyckte jag här inte var så trefligt, som det brukar vara. — Du skulle kommit litet förr till staden, Kristin. — Ja, Torvald förstår nog att göra hemmet fint och vackert.

FRU LINDE. Och du inte mindre, tänker jag; du är väl ej förröskull din fars dotter.

Men säg mig, är doktor Rank alltid så nedstämd som i går?

NORA. Nej; i går var det ovanligt påfallande. Men han bär för resten på en mycket farlig sjukdom. Han har ryggmärgslidande, stackarn. Jag skall säga dig, haas far var en dålig människa, som höll älskarinnor och annat sådant. Och därför blef sonen sjuklig allt från barndomen, förstår du.

FRU LINDE. (*låter sömnaden sjunka.*) Men käraste, bästa Nora, hvarifrån får du veta allt sådant?

NORA (*spatserar af och an*). Pytt! när man har tre barn, så får man i bland besök af — fruar, som äro till hälften doktorer; och de berättar ju för en om ett och hvarje.

FRU LINDE (*syrr åter; kort paus*). Kommer doktor Rank alla dagar hit?

NORA. Hvar eviga dag. Han är ju Torvalds bästa ungdomsvän, och *min* goda vän också. Doktor Rank hör liksom till huset.

FRU LINDE. Men säg mig du: är han fullt uppriktig? Jag menar, vill han inte gerna säga folk artigheter?

NORA. Nej, tvärtom. Hvarför tänker du det?

FRU LINDE. Då du i går presenterade mig för honom, försäkrade han, att han ofta hade hört mitt namn här i huset. Men sedan märkte jag, att din man alls inte hade något begrepp om; hvem jag egentligen var. Hur kunde då doktor Rank —?

NORA. Jo, det är ganska riktigt, Kristin. Torvald håller ju så obeskrifligt mycket af

mig, och därför vill han ega mig helt allena som han säger. Under de första tiderna blef han liksom svartsjuk, bara jag nämnde någon af de kära personerna der hemma. Då lät jag naturligtvis bli att göra det. Men med doktor Rank talar jag ofta om dylikt, ty han vill gerna höra på, ser du.

FRU LINDE. Hör på, Nora, du är i mångt och mycket ännu ett barn. Jag är ju åtskilligt äldre än du, och har litet mera erfarenhet. Jag skall säga dig något: du borde se till att komma ifrån detta förhållande till doktor Rank.

NORA. Hvad för något skall jag se till att jag kommer ifrån?

FRU LINDE. Både det ena och det andra, tycker jag. I går talade du något om en rik beundrare, som skulle skaffa dig pengar —

NORA. Ja, en som inte finnes till — tyvärr. Men hur så?

FRU LINDE. Är doktor Rank förmögen?

NORA. Ja, det är han.

FRU LINDE. Och han har ingen att sörja för?

NORA. Nej — ingen. — Men —?

FRU LINDE. Och han kommer hvar dag hit i huset?

NORA. Ja, det har du ju hört.

FRU LINDE. Men huru kan denne fine man vara så påhängsen?

NORA. Jag förstår dig inte alls.

FRU LINDE. Förställ dig nu inte, Nora. Tror du inte jag anar, af hvem du har lånat de tolfhundra specierna?

NORA. Är du från dina sinnen? Kan du tänka dig något sådant? En vän till oss, som går här hvar endaste dag! Hvilken fruktausvärdt pinsam ställning vore det inte?

FRU LINDE. Alltså verkligen inte han?

NORA. Nej, det försäkrar jag dig. Det har aldrig ett ögonblick kunnat falla mig in —. Han hade också inga pengar att låna bort då. Han ärfde först senare.

FRU LINDE. Nå, det tror jag var lyckligt för dig, min kära Nora.

NORA. Nej, det kunde då aldrig falla mig in att bedja doktor Rank —. För resten är jag alldeles säker på, att om jag bad honom. —

FRU LINDE. Men det gör du naturligtvis inte.

NORA. Nej, naturligtvis. Jag kan inte tänka mig, att det skulle bli nödvändigt. Men jag är alldeles säker på, att om jag talade med doktor Rank —

FRU LINDE. Bak din mans rygg?

NORA. Jag måste komma ifrån det andra; det har också skett bak hans rygg. Jag måste komma ifrån detta här.

FRU LINDE. Ja, ja, det sade jag dig också i går; men —

NORA. En man kan mycket bättre reda ut sådant, än ett fruntimmer —

FRU LINDE. Eas egen man, ja.

NORA. Snick-snack! (*stannar*) När man betalar allt hvad man är skyldig, så får man ju sin skuldsedel tillbaka?

FRU LINDE. Ja, det förstås.

NORA. Och kan rifva den i hundratusen stycken och bränna upp detder vämjeliga, gemena pappret.

FRU LINDE. (*ser stadigt på henne, lägger sömnaden ifrån sig och reser sig långsamt*) Nora, du döljer något för mig.

NORA. Kan du se det på mig?

FRU LINDE. Det har händt dig något sedan i går morgse. Nora, hvad är det?

NORA. (*går emot henne*) Kristin! (*lyssnar*) Tsi! Nu kom Torvald hem! Se här, sätt dig inne hos barnen så länge; Torvald tål inte att se skräddararbete. Låt Anne-Marie hjälpa dig.

FRU LINDE. (*samlar ihop sina saker*) Ja, ja, men jag går inte härifrån, förrän vi uppriktigt talat med hvarandra.

(*Hon går till venster. I det samma kommer Helmer från tamburen.*)

NORA. (*går emot honom*) Åh hur jag har väntat på dig, käre Torvald.

HELMER. Var det syjungfrun —?

NORA. Nej, det var Kristin; hon hjälper mig att göra min kostym i ordning. Du kan tro, att jag skall taga mig bra ut!

HELMER. Ja, var det inte ett ganska lyckligt infall af mig?

NORA. Pråktigt! Men är jag också inte snäll, som lyder dig?

HELMER. (*Tar henne under hakan*) Snäll — för det du lyder din man? Nå, nå, din lilla toka! Jag vet nog att du inte menade så. Men jag vill inte störa dig. Du skall väl försöka kostymen, kan jag tro.

NORA. Och du skall väl arbeta?

HELMER. Ja. (*visar en bundt papper*) Se här; jag har varit nere på banken — (*vill gå in i sitt rum*).

NORA. Torvald!

HELMER. (*stannar*) Ja!

NORA. Om nu den lilla ekorren bad dig riktigt innerligt vackert om en sak —?

HELMER. Hvad då?

NORA. Skulle du då göra det?

HELMER. Först måste jag naturligtvis veta, hvad det är.

NORA. Ekorren skulle springa omkring och göra tusen puts, om du vore snäll och medgörlig.

HELMER. Fram med det då.

NORA. Lärkan skulle qvittra i alla rummen, så högt och klart —

HELMER. Åh hvad, det gör ju lärkan ändå.

NORA. Jag skulle leka elfva och dansa för dig i månskenet, Torvald.

HELMER. Nora — det är väl aldrig det, som du syftade på i morgse?

NORA. (*går närmare*) Jo, Torvald; jag ber dig så innerligt.

HELMER. Och du har verkligen mod till att igen rivva upp denna sak?

NORA. Jo, jo, du måste göra mig till viljes. Du måste låta Krogstad få behålla sin plats i banken.

HELMER. Min kära Nora, hans plats har jag bestämt för fru Linde.

NORA. Ja, det är mycket snällt af dig; men du kan ju bara afskeda en annan kontorist i stället för Krogstad.

HELMER. Detta är ändå en otrolig egensinnighet! För det att du går och ger ett obetänksamt löfte, att tala godt för honom, så skulle jag —

NORA. Det är inte därför. Det är för din egen skull, Torvald. Denna människa skrifer ju i de sämsta tidningar; det har du sjelf sagt. Han kan göra dig oberäkneligt ondt. Jag har en sådan dödlig ångest för honom.

HELMER. Aha, jag förstår. Det är gamla minnen, som skrämna upp dig.

NORA. Hvad menar du om det?

HELMER. Du tänker naturligtvis på din far.

NORA. Ja, jävä! Drag dig bara till minnes, huru elaka människor skrefvo i tidningarna om pappa och förtalade honom så grufligt. Jag tror att de skulle hafva fått honom afsatt, om inte departementet hade skickat dig dit för att se efter, och om inte du hade varit så välvillig och så hjälpsam emot honom.

HELMER. Men lilla Nora, det är en betydlig skillnad emellan din far och mig. Din far var ej en tadelfri tjänsteman. Men det är jag; och det hoppas jag att jag skall fort-

fara att vara, så länge jag står kvar i min ställning.

NORA. Ingen kan veta, hvad elaka människor kunna hitta på. Nu kunde vi få det så godt, så lugnt och lyckligt här i vårt fredliga och sorgfria hem — du och jag och barnen, Torvald. Derfor är det jag så innerligt ber dig —

HELMER. Och just genom att be för honom gör du det omöjligt för mig att hålla honom kvar. Det är redan känt i banken, att jag skall afskeda Krogstad. Skulle det nu sägas, att den nye bankdirektören låtit omstämman sig af sin hustru —

NORA. Ja, hvad betyder det —?

HELMER. Nej, naturligtvis; när bara den lilla egensinniga får sin vilja fram —. Jag skulle gå och göra mig löjlig för hela personalen — bringa folk på den tanken, att jag vore beroende af allehanda främmande inflytelser? Jo, du må tro, att jag snart skulle få känna följderna deraf! Och dessutom — det finns en omständighet, som gör Krogstad alldeles omöjlig i banken, så länge jag står kvar som direktör.

NORA. Och det är!

HELMER. Hans moraliska brist kunde jag kanske i nödfall hafva öfversett med —

NORA. Jo, inte sant, Torvald!

HELMER. Och jag har hört, att han skall vara ganska användbar. Men han är en ungdomsbekant till mig. Det är en af dessa öfverilade bekantskaper, som man så mången gång senare i lifvet generas af. Ja, jag kan

så gerna säga det rent ut: vi äro du med hvarandra. Och denna taktlösa menniska lägger intet band på sig, då andra äro närvarande. Tvertom — han tror att det berättigar honom till en familjär ton mot mig, och så trumfar han hvart ögonblick ut med sitt: du, du Helmer. — Jag försäkrar dig, det verkar högst pinsamt på mig. Han skulle göra min ställning i banken högst odräglig.

HELMER. Kära Nora, jag förlåter dig denna ångest, som du går i, fast den i grunden är en förnärmelse mot mig. Ja, den är det. Eller är det kanske inte förnärmande att tro, att jag skulle vara rädd för en afsigkommen knutskrifvares hämnd? Men jag förlåter dig likväl, för att det ger ett så vackert vitnesbörd om din stora kärlek till mig. (*tar henne i sina armar*) Så skall det vara, min egen älskade Nora. Låt sedan komma, hvad som helst. Då det riktigt gäller, må du tro, har jag både mod och krafter. Du skall se, att jag är man att taga allt på mig.

NORA. (*förskräckt*) Hvad menar du med det?

HELMER. Allt säger jag —

NORA. (*fattar sig*) Det skall du aldrig i evighet göra.

HELMER. Godt, så dela vi, Nora, som man och hustru. Det är, som det skall vara. (*smeker henne*) Är du nöjd nu? Så, så, så! Var nu inte som en skrämnd dufva! Det är ju alltsammans ingenting annat än tomma inbillningar. — Nu skulle du spela igenom tantan och öfva dig med tamburinen. Jag

sätter mig i inre kontoret och stänger mel-landörren, så hör jag ingenting; du kan göra så mycket buller, du vill. (*vänder sig om i dörren*) Och när Rank kommer, så säg honom, hvar han kan finna mig.

(*Han nickar åt henne, går med sina papper in till sig och stänger dörren*).

NORA. (*förvildad af ångest, står som fastnaglad, hviskande*) Han var i stånd att göra det. Han gör det. Han gör det, i trots af allt i världen. — Nej aldrig i evighet detta! Förr allting annat! Räddning —! En utväg —! (*det ringer i tamburen*) doktor Rank —! Förr allt annat! Hellre allt, hvad det än må vara!

(*Hon stryker med handen öfver ansigtet, fattar sig och går att öppna tamburdörren. Doktor Rank står derute och hänger upp sin pels. Under det följande börjar det skymma*).

NORA. Goddag, doktor Rank. Jag kände er på ringningen. Men ni skall inte gå in till Torvald nu, för jag tror att han har något att göra.

RANK. Och ni?

NORA. (*i det hon kommer in och stänger dörren efter honom*) Åh, det vet ni nog, för er har jag alltid en stund öfrig.

RANK. Tack för det. Det skall jag begagna mig af, så länge jag kan.

NORA. Hvad menar ni med det? Så länge ni kan?

RANK. Ja. Skrämmet det er?

NORA. Nå, det är ett så underligt uttryck. Skulle då något komma att hända?

RANK. Det skall komma att hända det, som jag länge har varit förberedd på. Men jag trodde, sant nog, att det ej skulle komma att hända så snart.

NORA. (*fattar i hans arm*) Hvad är det, som ni har fått veta? Doktor Rank, ni skall säga mig det.

RANK. (*sätter sig vid kakelugnen*) Det går nedåt med mig. Det är alls ingenting att göra deråt.

NORA. (*andas lättare*) Är det er —

RANK. Hvem eljes? Det kan inte tjena till något att ljuga för sig sjelf. Jag är den eländigaste af alla mina patienter, fru Helmer. I dessa dagar har jag gjort en generaluppgörelse af min inre stat. Bankrutt! Inom en månad ligger jag kanske och multnar på kyrkogården.

NORA. Åh fy, hur gemeat ni talar.

RANK. Saken är också förbannadt gemen. Men det värsta är, att den skall föregås af så mycket annat obehagligt. Det återstår nu endast en undersökning; när jag är färdig med den, så vet jag ungefär, när upplösningen börjar. Det är något, som jag vill säga er. Helmer har i sin fina natur en så utpräglad motvilja mot allt, som är oskönt. Jag vill inte ha honom i mitt sjukrum.

NORA. Men, doktor Rank —

RANK. Jag vill inte ha honom der. För ingen del. Jag stänger min dörr för honom.

— Så snart jag har fått full visshet om det värsta, sänder jag er mitt visitkort med ett kors på, och då vet ni, att ödeläggelsens vederstygglighet har börjat.

NORA. Nej, i dag är ni då rakt orimlig. Och jag, som så gerna skulle velat, att ni hade varit på riktigt godt humör.

RANK. Med döden framför mig? — Och att sålunda få sota för en annans skull. Är det rättvisa deri? Och i hvar enda familj råder det på ett eller annat sätt en dylik omutlig vedergällning —

NORA. (*håller för öronen*) Snick-snack! Något roligt, roligt!

RANK. Ja, det är min själ ingenting annat, än att skratta åt, alltsamman. Min staccars oskyldiga ryggrad måste svida för min fars muntra löjtnantsdagar.

NORA. (*vid bordet till venster*) Han var ju så begifven på sparris och gåslefverpastejer. Var det inte så?

RANK. Ja. Och på tryffel.

NORA. Ja, på tryffel, ja. Och så på ostron, tror jag?

RANK. Ja, ostron, ostron, det förstås.

NORA. Och så portvin och champagne till. Det är sorgligt, att alla dessa läckra saker skola slå sig på ryggraden.

RANK. Isynnerhet att de skola slå sig på en olycklig ryggrad, som inte har fått det minsta godt af dem.

NORA. Ack ja, detta är nu det allra sorgligaste.

RANK. (*ser forskande på henne*) Hm —

NORA. (*litet senare*) Hvarför skrattade ni?

RANK. Nej, det var ni som smålog.

NORA. Nej, det var ni, doktor Rank.

RANK. (*reser sig*) Ni är allt en större skälm, än jag hade trott.

NORA. Jag är så upplagd för galenskaper i dag.

RANK. Det ser så ut.

NORA. (*med bägge händerna på hans skuldror*) Kära, kära doktor Rank, ni får inte dö från Torvald och mig.

RANK. Åh, ni skolen snart nog öfvervinna er saknad. Den, som går bort, glömmes snart.

NORA. (*ser ångestfullt på honom*) Tror ni det?

RANK. Man knyter nya förbindelser, och sedan —

NORA. Hvem knyter nya förbindelser?

RANK. Det skall både ni och Helmer göra, när jag är borta. Ni sjelf är redan på god väg, tycker jag. Hvad skulle den der fru Linde här i går afton?

NORA. Ah, ni är väl ändå aldrig svart-sjuk på den stackars Kristin?

RANK. Jo, det är jag. Hon skall blifva min efterträdare här i huset. När jag har fått förfall, skall kanske detta fruntimmer —

NORA. Ts! tala inte så högt; hon är der inne.

RANK. I dag också? Ser ni nu!

NORA. Bara för att sy på min kostym. Herre Gud, hur orimlig ni är. (*sätter sig på soffan*) Var nu snäll, doktor Rank; i morgon

skall ni få se, hur vackert jag skall dansa. Och då skall ni föreställa er, att jag gör det bara för er skull, — ja, och så naturligtvis för Torvalds; — det förstås. (*tager några saker ut ur asken*) Doktor Rank; sätt er här, så skall jag visa er något.

RANK. (*sätter sig*) Hvad är det?

NORA. Se här. Se!

RANK. Silkesstrumpor.

NORA. Köttfärgade. Äro de inte vackra? Ja, nu är här så mörkt; men i morgon —. Nej, nej, nej; ni får bara se fotbladet. Åh ja, ni kan nog gerna få se ofvantill också.

RANK. Hm —

NORA. Hvarför ser ni så kritisk ut? Tror ni kanske inte att de passa?

RANK. Derom kan jag omöjligt hafva någon grundad åsigt.

NORA. (*ser ett ögonblick på honom*) Fy, skäm ut er! (*slår honom lätt på örat med strumporna*) Der skall ni ha! (*lägger dem åter tillsammans*)

RANK. Och hvad är det för andra härligheter, jag skall få se?

NORA. Ni får inte se någonting nu mera, efter som ni är obeskedlig. (*hon gnolar lite och söker bland sakerna*)

RANK. (*efter en kort tystnad*) När jag sitter så här på tumanband helt förtroligt tillsammans med er, så begriper jag inte — nej jag fattar inte — hvad det skulle blifvit af mig, om jag aldrig hade kommit i detta hus.

NORA. (*småler*) Ja, jag tror nog, att ni i grund och botten trifs bra hos oss.

RANK. (*saktare, liksom för sig sjelf*) Och så att måsta gå från alltsammans.

NORA. Snick snack! Ni gör det inte.

RANK (*som förut*) — och inte kunna lämna efter sig ens ett fattigt tacksambetsbevis; knapt nog en flyktig saknad — intet annat än en tom plats, som kan fyllas af den förste bästa.

NORA. Och om jag nu bad er om —?
Nej —

RANK. Om hvad!

NORA. Om ett bevis på er vänskap. —

RANK. Ja, Ja?

NORA. Nej, jag menar — om en ofantligt stor tjänst —

RANK. Ville ni verkligen för *en* gång göra mig så lycklig?

NORA. Åh, ni vet ju alls inte, hvad det är.

RANK. Nå väl, så säg det.

NORA. Nej, men jag kan inte, doktor Rank. Det är något så orimligt mycket, — både ett råd och en hjälp och en tjänst —

RANK. Så mycket bättre. Jag fattar inte, hvad ni kan mena. Men så tala då. Har jag då inte ert förtroende.

NORA. Jo det har ni som ingen annan. Ni är min trognaste och bästa vän, det vet jag nog. Derför vill jag också säga er det. Nåväl då, doktor Rank; det är något, som ni måste hjälpa mig att förhindra. Ni vet, hur innerligt, hur obeskrifligt högt Torvald älskar mig; aldrig ett ögonblick skulle han betänka sig, om det gälde att gifva sitt lif för min skull.

RANK. (*böjd mot henne*) Nora — tror ni då, att han är den ende —?

NORA. (*med en lätt ryckning*) Som —?

RANK. Som glad skulle ge sitt lif för er skull.

NORA. (*tungt*) Ja så.

RANK. Jag har svurit, att ni skulle få veta det, förrän jag gick bort. Ett bättre tillfälle skulle jag aldrig kunna finna. — Ja, Nora, nu vet ni det. Och nu vet ni alltså också, att till mig kan ni anförtro er, som till ingen annan.

NORA. (*reser sig; jemnt och lugnt*). Låt mig slippa fram.

RANK. (*ger plats för henne, men blir sittande*) Nora —

NORA. (*i tamburdörren*) Helena, hemla in lampan. — (*går mot kakelugnen*) Ack, käre doktor Rank, det här var verkligen elakt af er.

RANK. (*reser sig*) Att jag har älskat er fullt så innerligt, som någon annan? Var det elakt?

NORA. Nej, men att ni går och säger mig det. Det var ju alls inte nödvändigt —

RANK. Hvad menar ni? Har ni då vetat —?

(HUSPIGAN *kommer in med lampan, ställer den på bordet och går ut igen*).

RANK. Nora, — fru Helmer —, jag frågar er, har ni vetat något?

NORA. Åh hvad vet jag, hvad jag har vetat eller inte vetat? Jag kan verkligen inte

säga —. Att ni kunde vara så klumpig, doktor Rank! Nu var allt så bra.

RANK. Nå, ni har i alla fall fått visshet om, att jag står till ert förfogande med lif och själ. Och vill ni nu tala ut?

NORA. (*ser på honom*) Efter detta?

RANK. Jag ber e:, låt mig få veta, hvad det är.

NORA. Nu kan ni få veta ingenting.

RANK. Jo, jo, så får ni inte straffa mig. Låt mig få göra för er, hvad som står i mensklig magt.

NORA. Nu kan ni ingenting göra för mig. — För resten behöfver jag visst inte någon hjälp. Ni får se, att det är bara iubillningar alltsammans. Ja, visst är det så; naturligtvis. (*sätter sig i gungstolen, ser på honom; småler*) Jo, ni är just en fin herre, doktor Rank. Tycker ni inte att ni skäms, nu då lampan kommit in?

RANK. Nej; egentligen inte. Men jag skall kanske gå — för alltid?

NORA. Nej, det skall ni visst inte göra. Ni skall naturligtvis komma hit som förr. Ni vet ju mycket väl, att Torvald inte kan undvara er.

RANK. Ju, men ni?

NORA. Åh, jag tycker alltid att här blir så utomordentligt roligt, då ni kommer.

RANK. Det är just detta, som lockade mig in på ett villospår. Ni är en gåta för mig. Mången gång har det förekommit mig, som om ni nästan lika så gerna ville vara tillsamman med mig, som med Helmer.

NORA. Ja, ser ni, det fins ju några personer, som man mest håller af, och andra som man nästan helst ville vara tillsammans med.

RANK. Åh ja, det ligger något i det.

NORA. Då jag var hemma, höll jag naturligtvis mest af pappa. Men jag tyckte alltid att det var så ofantligt roligt, när jag kunde stjäla mig ned i pigkammaren. Ty de tillrättavisade mig aldrig och så talade de så många roliga saker sinsemellan.

RANK. Aha, det är alltså *dem*, jag har efterträdt.

NORA. (*springer upp och går till honom*) Åh, kära, snälla doktor Rank, det menade jag ju alls inte. Men ni kan väl förstå, att det är med Torvald som med pappa —

(*Huspigian kommer från tamburen*).

HUSPIGAN. Fru! (*hviskar och räcker henne ett kort*).

NORA. (*kastar en blick på kortet*). Ah! (*stoppar det i fickan*).

RANK. Är något på färde?

NORA. Nej, nej, på intet sätt. Det är bara något —; det är min nya kostym —

RANK. Huru? Der ligger ju er kostym.

NORA. Åh ja, den; men det är en annan; jag har beställt den — Torvald bör inte få veta det —

RANK. Ah, der ha vi sålunda den stora hemligheten.

NORA. Ja visst; gå nu bara in till honom. Han sitter i inre rummet. Uppehåll honom så länge —

RANK. Var lugn; han skall inte slippa i-från mig. (*går in i Helmers rum*).

NORA. (*till huspigian*) Och han står och väntar i köket?

HUSPIGAN. Ja, han kom upp baktrappan.

NORA. Men sade du inte åt honom, att här var främmande?

HUSPIGAN. Jo, men det hjälpte inte.

NORA. Han vill inte gå?

HUSPIGAN. Nej, han går inte, förrän han fått tala med frun.

NORA. Så låt honom komma in; men sakta Helena, du får inte säga det åt någon; det är en öfverraskning åt min man.

HUSPIGAN. Ja, ja; jag förstår nog — (*går ut*).

NORA. Det förfärliga sker. Det kommer likafullt. Nej, nej, nej; det kan inte ske; det skall inte ske. (*Hon går och skjuter regeln för Helmers dörr*).

(HUSPIGAN öppnar tamburdörren och för in KROGSTAD, samt går derpå åter och stänger dörren efter sig. Krogstad är klädd i respels, ytterstöflar och skinnmössa).

NORA. (*går emot honom*) Tala sakta, min man är hemma.

KROGSTAD. Nå, låt honom vara.

NORA. Hvad vill ni mig?

KROGSTAD. Få veta besked om något.

NORA. Så skynda er. Hvad är det?

KROGSTAD. Ni vet väl, att jag har blifvit uppsagd.

NORA. Jag kunde inte förhindra det, herr Krogstad. Jag har kämpat till det yttersta för er sak; men det hjälpte till intet.

KROGSTAD. Har er man så litet kärlek till er? Han vet, hvad jag kan utsätta er för, och likväl vågar han —

NORA. Hur kan ni tänka, att han har fått veta det?

KROGSTAD. Åh nej, jag tänkte det inte heller. Det liknade alls inte min gode Torvald Helmer att visa så mycket mannamod —

NORA. Herr Krogstad, jag fordrar aktning för min man.

KROGSTAD. Bevars, all skyldig aktning. Men sedan frun håller detta här så ängsligt doldt, så kan jag väl antaga, att ni också har fått litet bättre upplysning än i går, om hvad ni egentligen har gjort?

NORA. Mera, än ni någonsin kan lära mig.

KROGSTAD. Ja, en sådan dålig jurist som jag. —

NORA. Hvad är det, ni vill mig?

KROGSTAD. Bara se, hur det stod till med er, fru Helmer. Jag har gått och tänkt på er hela dagen. En inkasserare, en knutskrifvare, en — nå, en sådan som jag, har också litet af det som kallas hjerta, ser ni.

NORA. Så visa det; tänk på mina små barn.

KROGSTAD. Har ni och er man tänkt på mina? Men det kan nu vara det samma. Det var bara det jag ville säga er, att ni inte behöfver taga denna sak alltför allvarligt.

För det första skall intet åtal komma att ske från min sida.

NORA. Åh nej, inte sant? Det visste jag nog.

KROGSTAD. Allt kan ju ordnas i all tysthet. Det behöfver alls inte komma ut bland folk. Det blir bara mellan oss tre.

NORA. Min man bör aldrig få veta något om detta.

KROGSTAD. Hur vill ni kunna förhindra det? Kan ni kanske betala det som återstår?

NORA. Nej, inte nu strax.

KROGSTAD. Eller har ni kanske utväg att anskaffa pengar endera dagen?

NORA. Ingen utväg, som jag vill begagna mig af.

KROGSTAD. Ja det skulle likafullt inte hafva gagnat er till något. Om ni också nu stod här med aldrig så mycket kontanter i händerna, så skulle ni inte få er förskrifning tillbaka för det.

NORA. Så förklara mig då, hvad ni ämnar använda den till.

KROGSTAD. Jag vill behålla den, — ha den i mitt förvar. Ingen obehörig skall få nys om den. Om ni derfor skulle umgås med ett eller annat förtvifladt beslut . . .

NORA. Det gör jag.

KROGSTAD. — om ni skulle tänka på att löpa från hus och hem —

NORA. Det gör jag.

KROGSTAD. — eller ni skulle tänka på det, som är värre —

NORA. Hur kan ni veta det?

KROGSTAD. — så låt sådant fara.

NORA. Hur kan ni veta, att jag tänker på det?

KROGSTAD. De flesta af oss tänka på *det* i första ögonblicket. Jag tänkte också på det; men jag hade min själ inte mod —

NORA. (*tonlöst*) Inte jag heller.

KROGSTAD. (*med lättnad*) Nej, inte sant? Ni har inte mod till det, ni heller?

NORA. Jag har det inte; jag har det inte.

KROGSTAD. Det skulle också vara en stor dumhet. Då bara den första husliga stormen går öfver —. Jag har här i fickan ett bref till er man —

NORA. Och der står alltsammans?

KROGSTAD. I så skonsamma uttryck, som möjligt.

NORA. (*hastigt*) Detta bref bör han inte få. Rif det i stycken igen. Jag skall ändå skaffa utväg att få pengar.

KROGSTAD. Om förlåtelse, fru Helmer, men jag tror att jag nyss sade er —

NORA. Åh, jag talar inte om de pengar, jag är skyldig er. Låt mig veta, huru stor summa ni fordrar af min man, så skall jag anskaffa pengarne.

KROGSTAD. Jag fordrar inga pengar af er man.

NORA. Hvad fordrar ni då?

KROGSTAD. Det skall ni få veta. Jag vill komma på fötter, fru Helmer. Jag vill upp till väders; och det skall er man hjälpa mig med. I halfannat år har jag inte gjort mig

skyldig till något ohederligt. Jag har under hela denna tid kämpat med de svåraste förhållanden. Jag var tillfreds med att arbeta mig upp steg för steg. Nu är jag bortkörd och jag låter mig inte nöjas med att endast bli va tagen till nåder igen. Jag vill till våders, säger jag er. Jag vill in i banken igen, — hafva en högre ställning. Er man skall inrätta en plats åt mig —

NORA. Det gör han aldrig!

KROGSTAD. Han gör det; jag känner honom, han vågar inte knysta. Och är jag en gång derinne tillsammans med honom, så skall ni bara få se! Inom ett år skall jag vara direktörens högra hand. Det skall bli Nils Krogstad och inte Torvald Helmer, som styr aktiebanken.

NORA. Det skall ni aldrig komma att upplefva.

KROGSTAD. Vill ni kanske —?

NORA. Nu har jag mod till det.

KROGSTAD. Åh, ni skrämmer mig inte. En fin, bortskämd dam, som ni —

NORA. Ni skall få se, ni skall få se!

KROGSTAD. Under isen kanske? Ned i det kalla, svarta vattnet? Och sedan flyta upp om våren, vidrig, oigenkännelig, med affallet hår —

NORA. Ni skrämmer mig inte.

KROGSTAD. Ni skrämmer inte heller mig. Något sådant gör man inte, fru Helmer. Hvad skulle det dessutom tjena till? Jag har ju honom likafullt i mina händer.

NORA. Efteråt? När jag inte längre —

KROGSTAD. Glömmer ni, att då råder jag öfver ert eftermäle?

NORA. (*står mållös och ser på honom.*)

KROGSTAD. Ja, nu har jag förberedt er. Gör nu inga dumheter. När Helmer har fått mitt bref, så väntar jag bud från honom. Och mins väl, att det är er man sjelf, som har tvungit mig in på en väg af detta slag. Det skall jag aldrig förlåta honom. Farväl, fru Helmer.

(*Han går genom tamburen.*)

NORA. (*går mot tamburdörren, öppnar den på glänt och lyssnar*) Går! Det blef ingenting af. Åh nej, nej, det skulle också vara omöjligt. (*Öppnar dörren mer och mer*) Hvad är det? Han står utanför. Går inte nedför trappan. Betänker han sig? Skulle han —?

(*Ett bref faller i breflådan; derpå hör man Krogstads steg, som försvinna allt eftersom han går ned för trapporna.*)

NORA. (*med ett dämpadt skrik, springer öfver golvet mot bordet vid soffan; kort uppehåll*). I breflådan! (*smyger sig skygg till tamburdörren.*) Der ligger det. — Torvald, Torvald! — Nu äro vi utan räddning.

FRU LINDE (*kommer med kostymen från rummet till venster*) Ja, nu vet jag ingenting mer att ändra. Skulle vi kanske försöka?

NORA. (*hést och sakta*) Kristin, kom hit.

FRU LINDE. (*kastar klädningen på soffan*) Hvad felas dig? Du ser ut som vore du alldeles förvirrad.

NORA. Kom hit. Ser du brevet der?
Der; se — genom rutan i breflådan.

FRU LINDE. Ja, ja; jag ser det nog.

NORA. Detta bref är från Krogstad —

FRU LINDE. Nora, — det är Krogstad,
som har gett dig pengarne!

NORA. Ja; och nu får Torvald veta allt.

FRU LINDE. Åh, tro mig, Nora, det är
bäst för er bägge.

NORA. Det är mer ännu; — du vet in-
te allt. Jag har skrivit ett falskt namn —

FRU LINDE. Men för himlens skull —?

NORA. Nu är det bara det, jag vill säga
dig, Kristin, att du skall vara mitt vitne.

FRU LINDE. Vitne? På hvad sätt? Hvad
skall jag —?

NORA. Om jag kommer att förlora för-
ståndet — och det kunde ju väl hända —

FRU LINDE. Nora!

NORA. Eller om något annat skulle till-
stöta, — något, så att jag inte kunde vara
tillstädes här —

FRU LINDE. Nora, Nora, du är ju rakt
som ifrån dig!

NORA. Om det då skulle vara någon,
som ville taga allt på sig, hela skulden,
förstår du —

FRU LINDE. Ja, ja; men hur kan du
tänka —

NORA. Då skall du vittna, att det inte är
sant, Kristin. Jag är alldeles inte ifrån mig; jag
har nu mitt fulla förstånd; och jag säger dig:
ingen annan har vetat af det; jag ensam har
gjort alltsammans. Mins det!

FRU LINDE. Det skall jag nog. Men jag förstår inte allt detta.

NORA. Och hur skulle du kunna förstå det? Det är ju det oerhörda som nu skall ske.

FRU LINDE. Det oerhörda?

NORA. Ja, det oerhörda. Men det är så förfärligt, Kristin; — det får inte ske, inte för något pris i världen.

FRU LINDE. Jag skall genast gå och tala vid Krogstad.

NORA. Gå inte till honom; han gör dig något ondt!

FRU LINDE. Det fans en tid, då han gerne hade gjort för mig, hvad han kunde.

NORA. Han?

FRU LINDE. Hvar bor han?

NORA. Åh, hvad vet jag —? Jo (*griper i fickan*), här är hans kort. Men brevet, brevet —!

HELMER. (*inne i sitt rum, klappar på dörren*) Nora!

NORA. (*skriker med ångest*) Ah, hvad är det? Hvad vill du mig?

HELMER. Nå, nå, blif bara inte så förskräckt. Vi komma ju inte; du har ju stängt dörren. Håller du kanske på att försöka?

NORA. Ja, jag håller på att försöka. Jag blir så vacker, Torvald.

FRU LINDE. (*som har läst kortet*) Han bor ju här strax om hörnet.

NORA. Ja, men det gagnar ju till intet. Vi äro utan räddning. Brevet ligger ju i lådan.

FRU LINDE. Och din man har nyckeln?

NORA. Ja, alltid.

FRU LINDE. Krogstad måste begära sitt bref tillbaka oläst, han måste finna en förövändning —

NORA. Men just vid denna tid brukar Torvald —

FRU LINDE. Förhindra det. Gå in till honom så länge. Jag kommer tillbaka, så fort jag kan. *(hon går hastigt ut genom tamburdörren)*

NORA. *(går till Helmers dörr, öppnar den och tittar in)* Torvald!

HELMER. *(i inre rummet)* Nå, får man äntligen komma in i sitt eget rum igen? Kom Rank, nu skola vi då få se — *(i dörren)* Men hvad är det?

NORA. Hvilket, kära Torvald?

HELMER. Rank förberedde mig på en storartad förklädnadsscen.

RANK. *(i dörren)* Jag förstod det så, men jag misstog mig således.

NORA. Ja, iugen får beundra mig i min prakt förrän i morgon.

HELMER. Men, kära Nora, du ser så ansträngd ut. Har du öfvat dig för mycket?

NORA. Nej, jag har ännu ej öfvat mig alls.

HELMER. Det blir ändå nödvändigt —

NORA. Ja, det blir alldeles nödvändigt, Torvald. Men jag kan ej komma tillräta utan din hjälp. Jag har rent af glömt bort alltsammans.

HELMER. Åh, vi skola snart friska upp det igen.

NORA. Ja, tag du nu hand om mig, Torvald. Vill du lofva mig det? Åh, jag är så ängslig. Det stora sällskapet —. Du måste helt och hållet uppoffra dig för mig i afton. Inte en smula affärer; inte en penna i handen! Hvad? Inte sant, käre Torvald?

HELMER. Det lofvar jag dig; i afton skall jag vara helt och hållet till din tjänst, — du lilla, hjälplösa varelse. — Hm, det är sant, jag skall ändå först — (*går emot tamburdörren*)

NORA. Hvad vill du se efter der ute?

HELMER. Bara se, om det skulle ha kommit något bref.

NORA. Nej nej, gör inte det, Torvald!

HELMER. Hvad nu?

NORA. Torvald, jag ber dig, der är ingenting.

HELMER. Låt mig dock se. (*vill gå*)

NORA. (*vid pianot, slår an de första tonerna af tarantellan*)

HELMER. (*vid dörren, stannar*) Aha!

NORA. Jag kan inte dansa i morgon, om jag inte får repetera med dig..

HELMER. (*går till henne*) Är du verkligen så rädd, kära Nora?

NORA. Ja, så rysligt rädd. Låt mig få repetera strax; det är ännu tid, förrän vi gå till bords. Sätt dig ned och spela för mig, käre Torvald; rätta mig, undervisa mig, som du brukar.

HELMER. Gerna, mycket gerna, då du önskar det. *(han sätter sig vid pianot)*

NORA. *(griper tamburinen ur asken samt likaså en lång brokig schal, hvarmed hon i hast draperar sig; sedan står hon med ett språng midt på golvet)* Spela nu för mig! Nu vill jag dansa!

(Helmer spelar och Nora dansar. Doktor Rank står vid pianot bakom Helmer och ser på.)

HELMER. *(spelande)* Långsammare! Långsammare!

NORA. Kan inte aanorlunda.

HELMER. Inte så våldsamt, Nora.

NORA. Just så skall det vara.

HELMER. *(håller upp)* Nej, nej, det här går alls inte.

NORA. *(skrattar och svänger tamburinen)* Var det inte det jag sade dig?

RANK. Låt mig spela för henne.

HELMER. *(stiger upp)* Ja, gör det, så kan jag bättre visa henne, hur det skall vara.

(Rank sätter sig att spela. Nora dansar med stigande vildhet. Helmer har ställt sig vid kakelugnen och gör under dansen rättande anmärkningar. Nora tycks ej höra dem. Hennes hår löser sig upp och faller ned öfver skuldrorna. Hon bryr sig ej derom, utan fortfar att dansa. Fru Linde kommer in)

FRU LINDE. *(står vid dörren som förstummad)* Ah!

NORA. *(under dansen)* Här får du se något roligt, Kristin.

HELMER. Men, käraste bästa Nora, du dansar ju, som om det gälde lifvet.

NORA. Det gör det ju också.

HELMER. Rank, håll upp; detta är ju ren galenskap. Håll upp säger jag.

RANK. (*slutar att spela och Nora stannar plötsligt*)

HELMER. (*går till henne*) Detta hade jag ändå aldrig kunnat tro. Du har ju glömt allt, hvad jag lärt dig.

NORA. (*kastar tamburinen ifrån sig*) Der ser du sjelf.

HELMER. Här behöfs nog repeteras.

NORA. Ja, du ser hur nödvändigt det är. Du skall undervisa mig ända till sista ögonblicket. Lofvar du mig det, Torvald.

HELMER. Det kan du tryggt lita på.

NORA. Du får inte, hvarken i dag eller i morgon, hafva en tanke för något annat än mig. Du får inte öppna något bref, — inte öppna breffådan —

HELMER. Aha, du har ännu kvar din ångest för denna människa —

NORA. Ja, ja; också det.

HELMER. Nora, jag ser det på dig, der ligger allt ett bref från honom.

NORA. Jag vet inte; jag tror det. Men du skall inte läsa något sådant ru. Det får inte komma något oskönt mellan oss, förrän allt är förbi.

RANK. (*sakta till Helmer*) Du bör inte motsäga henne.

HELMER. (*slår armen kring henne*) Barnet skall få sin vilja fram. Men i morgon natt, när du har dansat —

NORA. Då är du fri.

HUSPIGAN. (*i dörren*) Bordet är dukadt!

NORA. Vi skola ha champagne, Helena.

HUSPIGAN. Jaha! (*går*)

HELMER. Se på! Alltså stort kalas?

NORA. Champagnekalas t'ill ljusan dag. (*ropar ut*) Och litet marenger, Helena, många — för denna enda gång!

HELMER. (*tar hennes händer*) Se så, se så! Inte denna uppskrämde vildhet. Var nu min egen lilla lärka, såsom du brukar.

NORA. Ja, ja, det skall jag nog vara. Men gå in så länge; och ni också, doktor Rank. Kristin, du måste hjälpa mig att sätta upp håret.

RANK. (*sakta i det han går*) Det är väl aldrig så — så att hon väntar —

HELMER. Åh, långt ifrån, min vän. Det är alls intet annat än denna barnsliga ångest, hvarom jag berättade för dig (*de gå in till höger*).

NORA. Nå?

FRU LINDE. Rest på landet.

NORA. Jag såg det på dig.

FRU LINDE. Han kommer hem i morgon afton. Jag skref en lapp till honom.

NORA. Det kunde du ha låtit vara. Du skall inte söka att förhindra något. Det är dock i grund ett jubel, det här, att gå och vänta på det oerhörda.

FRU LINDE. Hvad är det du väntar på?

NORA. Åh, det kan du inte förstå. Gå in till dem, jag kommer på ögonblicket.

FRU LINDE. (*går in i matsalen*)

NORA. (*står en stund likasom för att samla sig. Sedan ser hon på sitt ur*) Fem. Sju timmar till midnatt. Sedan tjugufyra timmar till nästa midnatt. Då är tarantellan slut. Tjugufyra och sju? Trettioen timmar att lefva.

HELMER. (*i dörren till höger*) Men hvar dröjer då den lilla sånglärkan?

NORA. (*skyndar emot honom med öppna armar*) Här är sånglärkan!

TREDJE AKTEN.

(*Samma rum. Bordet, som stått vid soffan, är flyttadt fram midt på golvet med stolar omkring. En lampa brinner på bordet. Dörren till tamburen står öppen. Dansmusik höres från våningen ofvanom.*)

(*Fru Linde sitter vid bordet och bläddrar förströdd i en bok. Hon försöker läsa, men synes ej kunna hålla tankarne tillsammans. Ett par gånger lyssnar hon i spänd väntan mot yttre dörren.*)

FRU LINDE (*ser på sitt ur*). Ännu inte. Och nu är det ändå på högsta tiden. Om han bara inte — (*lyssnar igen*) Ah, der är han! (*hon går ut i tamburen och öppnar försigtigt yttre dörren. Man hör sakta steg i trapporna. Hon hviskar:*) Kom in; här är ingen.

KROGSTAD (*i dörren*). Jag fann en lapp från er der hemma. Hvad skall det här betyda?

FRU LINDE. Jag måste nödvändigt tala med er.

KROGSTAD. Så? Och det måste nödvändigt ske här i huset?

FRU LINDE. Hemma hos mig var det omöjligt; mitt rum har ej egen ingång. Kom

in; vi äro helt allena. Tjenstflickan sofver och Helmers äro på bal här uppe.

KROGSTAD. Ser man på! Helmers dansar i afton? Verkligen?

FRU LINDE. Ja, hvarför inte det?

KROGSTAD. Åh nej, sant nog.

FRU LINDE. Jo, Krogstad, låt oss tala med hvarandra.

KROGSTAD. Ha då vi två något mera att tala om?

FRU LINDE. Vi ha mycket att tala om.

KROGSTAD. Det tror jag inte.

FRU LINDE. Nej, ty ni har aldrig förstått mig riktigt.

KROGSTAD. Fans det något annat att förstå än det, som är så alldeles allmänt i världen. En hjertlös qvinna ger en man afsked, när något erbjuder sig, som är mera fördelaktigt.

FRU LINDE. Tror ni att jag är så alldeles hjertlös? Och tror ni att jag bröt med lätt hjerta?

KROGSTAD. Inte det?

FRU LINDE. Krogstad, har ni verkligen trott det?

KROGSTAD. Om det inte var så, hvarför skref ni då till mig så, som ni då gjorde.

FRU LINDE. Jag kunde ju inte annat. När jag måste bryta med er, så var det ju också min pligt att utrota hos er allt, hvad ni kände för mig.

KROGSTAD. Alltså på det viset. Och detta — detta bara för pengarnes skull!

FRU LINDE. Ni bör inte glömma, att jag hade en hjälplös mor och två små bröder. Vi kunde ej vänta på er, Krogstad; ni hade ju inga utsigter då ännu.

KROGSTAD. Låt så vara. Men ni hade inte rätt att förskjuta mig för någon annan människas skull.

FRU LINDE. Jag vet inte. Mången gång har jag frågat mig sjelf, om jag hade rätt till det.

KROGSTAD (*saktare*). Då jag misste er, var det som om all fast grund glidit bort under fötterna på mig. Se på mig! Nu är jag en skeppsbruten man på ett vrak.

FRU LINDE. Hjelpen torde vara nära.

KROGSTAD. Den var nära. Men då kom ni och stälde er emellan.

FRU LINDE. Utan att jag visste det, Krogstad. Det var först i dag jag fick höra, att det är ni, som jag skall aflösa i banken.

KROGSTAD. Jag tror er, då ni säger det. Men nu, då ni vet det — träder ni ej tillbaka?

FRU LINDE. Nej, ty det skulle ändå ej gagna er till något.

KROGSTAD. Åh, gagna, gagna —; jag skulle göra det ändå.

FRU LINDE. Jag har lärt att handla förnuftigt. Lifvet och den hårda, bittra nödvändigheten hafva lärt mig det.

KROGSTAD. Och lifvet har lärt mig att inte tro på lösa talesätt.

FRU LINDE. Då har lifvet lärt er en mycket förnuftig sak. Men på handlingar måste ni väl tro?

KROGSTAD. Huru menar ni?

FRU LINDE. Ni sade, att ni stod som en skeppsbruteu man på ett vrak.

KROGSTAD. Det hade jag väl goda grunder att säga.

FRU LINDE. Jag sitter också som en skeppsbruten kvinna på ett vrak. Ingen att sörja öfver, och ingen att sörja för.

KROGSTAD. Ni valde sjelf.

FRU LINDE. Det var intet annat val då.

KROGSTAD. Nåväl, men hvad sedan?

FRU LINDE. Krogstad, om nu två skeppsbrutna menniskor kunde komma öfver till hvarandra.

KROGSTAD. Hvad är det ni säger?

FRU LINDE. Två på ett vrak stå sig dock bättre, än en på hvar sitt.

KROGSTAD. Kristin!

FRU LINDE. Hvarför tror ni att jag kom hit till staden?

KROGSTAD. Skulle ni ha haft en tanke för mig?

FRU LINDE. Jag måste arbeta, om jag skall bära lifvet. Alla mina lifsdagar, så länge jag kan minnas, har jag arbetat, och det har varit min bästa och enda glädje. Men nu står jag helt allena i verlden, så förfärligt tom och öfvergifven. Att arbeta för sig sjelf, deri är ju ingen glädje. Krogstad, skaffa mig någon och något att arbeta för.

KROGSTAD. Det der tror jag inte på. Det är intet annat än öfverspändt kvinnohögmod, som går åstad och offerar sig sjelf.

FRU LINDE. Har ni någonsin märkt, att jag varit öfverspänd?

KROGSTAD. Skulle ni då verkligen kunna detta? Säg mig, — har ni fullt reda på min förflutna vandel?

FRU LINDE. Ja.

KROGSTAD. Och vet ni, hvad jag här går och galler för?

FRU LINDE. Det lät förut på er, som om ni trodde, att ni med mig kunnat blifva en annan.

KROGSTAD. Det vet jag så säkert.

FRU LINDE. Skulle det inte kunna ske ännu?

KROGSTAD. Kristin; — detta säger ni med full öfverläggning! Ja, ni gör det. Jag ser det på er. Har ni således verkligen mod —?

FRU LINDE. Jag har behof att vara mor för någon; och edra barn hafva behof af en mor. Vi två hafva behof af hvarandra. Krogstad, jag tror på det goda grundlaget i er karaktär. Jag vågar allt tillsammans med er.

KROGSTAD (*fattar hennes händer*). Tack, tack, Kristin. Nu skall jag också veta att resa mig i andras ögon. — Ah, men jag glömde —

FRU LINDE (*lyssnar*). Ts! tarantellan börjar. Gå, gå!

KROGSTAD. Hvarför? Hvad är det?

FRU LINDE. Hör ni dansen deruppe? När den är slut, kunna vi vänta dem.

KROGSTAD. Ja, ja; jag skall gå. Det är ju allt förgäfvat. Ni känner naturligtvis inte till det steg, som jag har tagit mot Helmers.

FRU LINDE. Jo, Krogstad, jag känner till det.

KROGSTAD. Och likväl skulle ni ha mod till —?

FRU LINDE. Jag förstår nog, hvart förtviflan kan drifva en man som ni.

KROGSTAD. Ack, om jag kunde göra detta ogjordt!

FRU LINDE. Det kunde ni nog, ty ert bref ligger ännu i lådan.

KROGSTAD. Är ni säker på det?

FRU LINDE. Alldeles säker. Men —

KROGSTAD (*ser forskande på henne*). Skulle det förstås sålunda? Ni vill frälsa er väninna för hvad pris som helst. Säg det lika så gerna rent ut. Är det så?

FRU LINDE. Krogstad! Den som en gång har sålt sig sjelf för andras skull, gör det inte om igen.

KROGSTAD. Jag skall begära mitt bref tillbaka.

FRU LINDE. Nej, nej.

KROGSTAD. Jo, naturligtvis, Jag dröjer här, till dess Helmer kommer ned; jag säger honom, att han skall gifva mig mitt bref tillbaka. — att det bara handlar om min uppsägelse. — att han inte skall läsa det

FRU LINDE. Nej, Krogstad, ni skall inte taga brevet tillbaka.

KROGSTAD. Men säg mig, var det inte egentligen därför, som ni stämde möte med mig här?

FRU LINDE. Jo, i första förskräckelsen. Men nu ligger der ett dygn emellan, och det är otroliga saker, jag under denna tid varit vitne till här i huset. Helmer bör få veta allt. Denna olycksaliga hemlighet måste fram i dagen. Det måste komma till full förklaring emellan de två. Det kan omöjligt fortfaara med alla dessa fördöljanden och undanflykter.

KROGSTAD. Nåväl. Om ni alltså vågar det —. Men ett kan jag i alla fall göra, och det skall göras strax —

FRU LINDE (*lyssnar*) skynda er! Gå, gå! Dansen är slut. Vi äro inte säkra ett ögonblick längre.

KROGSTAD. Jag väntar er der nere.

FRU LINDE. Ja, gör det. Ni får följa mig till porten.

KROGSTAD. Så otroligt lycklig har jag aldrig varit förr.

(*Han går genom yttre dörren. Dörren mellan rummet och tamburen blir öppen.*)

FRU LINDE. (*städar litet och lägger sina öfverplagg tillrätta*). Hvilken vändning! Ja, hvilken vändning! Menniskor att arbeta för, — att lefva för; ett hem att bringa trefnad uti. Nåja, det skall också tagas i tu med —. Om de nu blott snart skulle kom-

ma! — (*lyssnar*) Aha! der äro de ju. Kappau på! (*Tar sin hatt och kapp.*)

(*Helmers och Noras röster höras utanför. En nyckel vrides om i låset och Helmer för Nora nästan med våld in i tamburen. Hon är klädd i den italienska kostymen med en stor svart schal öfver sig; han är i frack med öppen svart domino öfver.*)

NORA (*ännu i dörren, sträfvande emot*). Nej, nej! Inte hitin! Jag vill upp igen. Jag vill inte gå så tidigt.

HELMER. Men käraste Nora —

NORA. Jag ber dig så innerligt, Torvald. Jag ber dig så vackert, — bara en timme ännu!

HELMER. Inte en enda minut, min söta Nora. Du vet, att det var vårt aftal. Se så; in i rummet! Du står här och förkyler dig. (*Han för henne trots hennes motstånd, med vänligt våld in i rummet.*)

FRU LINDE. God afton.

NORA. Kristin!

HELMER. Hvad, fru Linde, är ni här så sent?

FRU LINDE. Ja, förlåt; jag ville så gerna se Nora klädd.

NORA. Har du suttit här och väntat på mig?

FRU LINDE. Ja, jag kom tyvärr för sent; du hade gått då redan. Och så tyckte jag, att jag inte kunde gå, förrän jag hade sett dig.

HELMER. (*tager af Noras schal*) Ja, se riktigt på henne! Jag skulle nog tro, att hon

är värd att se på. Är hon inte vacker, fru Linde?

FRU LINDE. Jo, det må jag säga —

HELMER. Är hon inte märkvärdigt vacker? Det var också den allmänna åsigten i sällskapet der uppe. Men förskräckligt egensinnig är hon, — den söta lilla tingesten. Hvad skola vi göra till det? Kan ni tänka er, jag måste nästan bruka våld för att få henne bort.

NORA. Åh Torvald, du skall komma att ångra, att du inte unnade mig, om också bara en half timme till.

HELMER. Der hör ni! Hon dansar sin tarantella — gör stormande lycka — som var väl förtjent — ehuru det i föredraget låg väl mycken naturlighet; — jag menar, — litet mera än det, strängt taget, torde kunna förenas med konstens fordringar. Men låt gå! Hufvudsaken är — hon gör lycka; hon gör stormande lycka. Skulle jag då låta henne bli kvar efter detta? Försvaga verkan? Nej tack; jag tog min lilla Capriflicka — caprisiösa lilla Capriflicka, kunde jag säga — under armen; en hastig rund genom salen; en bugning åt alla sidor och — såsom det heter på romanspråket — den sköna synen är försvunnen. Ett slut bör alltid verka kraftigt, fru Linde; men det är det inte möjligt för mig att göra begripligt för Nora. Puh, det är varmt härinne. (*kastar dominon på en stol och öppnar dörren till sitt rum*) Hvad? Der är ju mörkt. Åh ja, naturligt-

vis. Ursäkta — (*han går in och tänder ett par ljus.*)

NORA (*hviskar hastigt och andlöst*). Nåväl?

FRU LINDE (*sakta*). Jag har talt med honom.

NORA. Och han —?

FRU LINDE. Nora — du måste säga din man alltsammans.

NORA (*tonlöst*). Jag visste det.

FRU LINDE. Du har ingenting att frukta från Krogstads sida. Men tala måste du.

NORA. Jag talar inte.

FRU LINDE. Då talar brefvet.

NORA. Tack; Kristin, jag vet nu, hvad som är att göra. Ts!

HELMER (*kommer in*). Nå, fru Linde, har ni nu beundrat henne?

FRU LINDE. Jo; och nu skall jag säga godnatt.

HELMER. Hvad? Redan? Är den er, den här stickningen?

FRU LINDE (*tar den*). Jo, tack; jag hade så när glömt den.

HELMER. Ni stickar alltså?

FRU LINDE. Ja.

HELMER. Vet ni hvad, ni borde hellre brodera?

FRU LINDE. Och hvarför det?

HELMER. Jo, för att det är mycket vackrare. Vill ni se; man håller broderiet så lunda med venstra handen och så för man nålen med den högra — så här — ut i en lätt, långsträckt båge. Inte sant —?

FRU LINDE. Jo, det kan väl vara —

HELMER. Att sticka kan deremot aldrig bli annat än oskönt. Se hit; de sammanklämda armarne, — stickorna som gå upp och ned — det är något kinesiskt deri. — Åh, det var verkligen en härlig champagne, som der serverades.

FRU LINDE. Ja, godnatt, Nora, och var nu ej egensinnig mer.

HELMER. Väl taladt, fru Linde.

FRU LINDE. God natt, herr direktör.

HELMER (*följer henne till dörren*). Godnatt, godnatt! Jag hoppas, att ni kommer väl hem? Jag skulle så gerna —; men det är ju ej lång väg, ni har att gå. Godnatt, godnatt. (*Hon går; han stänger efter henne och kommer in igen*). Se så; äntligen finga vi henne på dörren. Hon är förskräckligt tråkig, den människan.

NORA. Är du inte mycket trött, Torvald?

HELMER. Nej, inte det minsta.

NORA. Inte sömnig heller?

HELMER. Alldeles iute. Jag känner mig tvertom ofantligt upplifvad. Men du? Ja du ser verkligen både trött och sömnig ut.

NORA. Ja, jag är mycket trött. Nu vill jag snart sofva.

HELMER. Ser du, ser du! Det var alltså ändå riktigt af mig, att vi inte dröjde längre.

NORA. Åh, det är allt riktigt, hvad du gör.

HELMER (*kysser henne på pannan*) Nu talar lärkan, som om den vore en människa.

Men lade du märke till, hur munter Rank var i afton?

NORA. Så? Var han det? Jag fick inte tala med honom.

HELMER. Jag nästan inte heller. Men jag har inte på länge sett honom vid så godt lynne. (*ser en stund på henne; går sedan närmare*) Hm — det är dock härligt att vara hemma hos sig sjelf igen; att vara helt allena med dig. — Åh, du hänryckande, sköna unga qvinna!

NORA. Se inte så på mig, Torvald!

HELMER. Skall jag inte se på min dyraste egendom? På all den härlighet, som är min hel och hållen.

NORA. (*går öfver till andra sidan om bordet*) Du skall inte tala så till mig i natt.

HELMER. (*följer efter henne*) Du har ännu tarantellan i blodet, märker jag. Och det gör dig ännu mera frestande. Hör! Nu begynna gästerna gå. (*saktare*) Nora, — snart är det stilla i hela huset.

NORA. Ja, det hoppas jag.

HELMER. Ja, inte sant, min egen älskade Nora? Åh, vet du väl, — när jag sålunda är ute i sällskap med dig — vet du, hvarför jag talar så litet med dig, håller mig så fjerran från dig, bara sänder dig ibland ett förstulet ögonkast, — vet du, hvarför jag gör det? Det är därför att jag inbillar mig, att du är min hemligt älskade, min unga, hemligt förlofvade brud, och att ingen anar, att det är något emellan oss två.

NORA. Åh ja, ja, ja; jag vet nog, att alla dina tankar äro hos mig.

HELMER. Och när vi skola gå och jag lägger schalen kring dina ungdomsfriska skuldror, — kring denna underbart böjda nacke, — då föreställer jag mig, att du är min unga brud, att vi just komma från vigseln, att jag första gången för dig in i min boning — att jag första gången är ensam med dig, — helt ensam med dig, du unga, skälvande skönhet. Hela denna afton har jag inte haft någon annan längtan än dig. Då jag såg dig jaga och locka i tarantellan, — mitt blod kokade; jag höll inte längre ut; — derför var det, som jag tog dig bit ned så tidigt —

NORA. Gå nu, Torvald! Du skall gå ifrån mig. Jag vill inte allt detta.

HELMER. Hvad vill det säga? Du leker gyckelmakare med mig, lilla Nora. Vill! vill? Ar jag inte din man —? (*det bultar på yttre dörren*)

NORA. (*far tillsammans*) Hörde du —?

HELMER. (*mot tamburen*) Hvem är det?

DOKTOR RANK. (*utanför*) Det är jag. Får jag komma in ett ögonblick?

HELMER. (*sakta, förtretad*) Åh, hvad vill han då nu? (*högt*) Vänta litet. (*går och öppnar*) Nå det är ju snällt, att du inte går vår dörr förbi.

RANK. Jag tyckte att jag hörde din röst, och så ville jag dock gerna titta in. (*låter ögat flyktigt irra omkring*) Ack ja! dessa kära, kända tomtar! Ni har det lugnt och trefligt inne hos er, ni två.

HELMER. Det såg ut, som om du triffes godt der uppe också.

RANK. Förträffligt. Hvarför skulle jag inte det? Hvarför skall man ej begagna sig af allt i denna världen? I alla fall så mycket man kan. Vinet var förträffligt —

HELMER. Champagnen isynnerhet.

RANK. Lade du också märke till det? Det är nästan otroligt, hur mycket jag kunde skölja ned.

NORA. Torvald drack också mycket champagne i afton.

RANK. Så?

NORA. Ja, och då är han alltid så munter efteråt.

RANK. Nå, hvarför skulle man inte taga sig en glad afton efter en väl använd dag?

HELMER. Väl använd — det kan jag tyvärr ej berömma mig af.

RANK. (*slår honom på axeln*) Men det kan jag, ser du.

NORA. Doktor Rank, ni har visst företagit en vetenskaplig undersökning i dag.

RANK. Precis!

HELMER. Se på! Lilla Nora talar om vetenskapliga undersökningar.

NORA. Och får jag lyckönska er till resultatet.

RANK. Ja visst, det får ni.

NORA. Det var alltså godt?

RANK. Det bästa möjliga både för läkaren och patienten — visshet.

NORA. (*hastigt och forskande*) Visshet?

RANK. Full visshet. Skulle jag då inte taga mig en munter afton på saken.

NORA. Ja, det gjorde ni rätt i, doktor Rank.

HELMER. Det säger jag med. Bara du inte kommer att få känna sveda för det i morgon.

RANK. Nå, man får ju inte något för intet här i lifvet.

NORA. Doktor Rank, — ni tycker visst mycket om maskrader?

RANK. Ja, när der fins bra många löjliga förklädnader —

NORA. Hör på! -Hvad skola vi två vara på nästa maskrad?

HELMER. Du lilla lättsinniga! Tänker du nu ren på den nästa!

RANK. Vi två? Jo, det skall jag säga er; ni skall vara ett lyckobarn —

HELMER. Ja, men finn en kostym, som kan beteckna det.

RANK. Låt din hustru komma, som hon går och står i verlden —

HELMER. Det var träffande sagdt. Men vet du inte, hvad du sjelf vill vara.

RANK. Jo, min käre vän, det är jag fullkomligt på det klara med.

HELMER. Nå?

RANK. På nästa maskrad skall jag vara osynlig.

HELMER. Det var ett fustigt infall.

RANK. Det finns en stor, svart hatt —; bar du inte hört talas om osynlighetshatten? Den

får man öfver sig, och då är det ingen, som ser en.

HELMER. (*med ett undertryckt leende*) Nej det har du rätt i.

RANK. Men jag glömmen ju rakt, hvarför jag kom. Helmer, gif mig en cigarr, en af de mörka Havanna.

HELMER. Med största nöje! (*räcker fram etuiet*).

RANK. (*tar en cigarr och afskär dess spets*) Tack!

NORA. (*stryker eld på en tändsticka*) Låt mig ge er eld.

RANK. Tack för det. (*Hon håller stikan för honom och han tänder sin cigarr*) Och nu farväl!

HELMER. Farväl, farväl, käre vän!

NORA. Sof godt, doktor Rank.

RANK. Tack för denna önskan.

NORA. Önska mig detsamma.

RANK. Er? Nå ja. Eftersom ni vill det — Sof godt! Och tack för elden. (*Han nickar åt dem bägge och går*).

HELMER. (*halfhögt*) Han hade druckit betydligt.

NORA. (*frånvarande*) Kanske.

(*Helmer tar sin nyckelknippa ur fickan och går ut i tamburen*).

NORA. Torvald — hvad vill du der?

HELMER. Jag måste tömma brevlådan; den är alldeles full. Der blir inte plats för tidningarna i morgon bitti.

NORA. Vill du arbeta i natt?

HELMER. Det vet du ju att jag inte vill.
— Hvad är det? Här har någon rört vid låset.

NORA. Vid låset —?

HELMER. Ja visst. Hvad kan det vara?
— Jag skulle dock aldrig tro, att pigorna
—? Här ligger en afbruten hårnål. Nora,
det är din —.

NORA. (*hastigt*) Då lär det vara någon af barnen —.

HELMER. Det måste du vänja dem af med. Hm, hm; — nå, nu fick jag likväl opp den. (*tar ut lådans innehåll och ropar ut till köket*) Helena, Helena! släck lampan i trapporna! (*Han går in i rummet och stänger dörren till tamburen*).

HELMER. (*med brefven i handen*) Se här. Vill du se, hur det har hopat sig. (*bläddrar i dem*) Hvad är det för något?

NORA. (*vid fönstret*). Brevet! Åh nej, nej, Torvald.

HELMER. Två visitkort — från Rank.

NORA. Från doktor Rank?

HELMER. (*ser på dem*) Medicine doktor Rank. De lågo öfverst. Han måste hafva stuckit in dem, då han gick.

NORA. Står det något på dem?

HELMER. Det står ett kors öfver namnet. Se här. Det är dock ett ohyggligt påhitt. Det är ju, som om han tillkännagaf sitt eget dödsfall.

NORA. Det gör han också.

HELMER. Hvad? Vet du något? Har han sagt dig något.

NORA. Ja. Då dessa kort komma, har han tagit afsked af oss. Han vill stänga sig in och dö.

HELMER, Min stackars vän. Jag visste ju, att jag inte skulle få behålla honom länge. Men så snart —. Och så gömmer han sig undan som ett såradt djur.

NORA. När det skall ske, är det bäst, att det sker utan ord. Inte sant, Torvald?

HELMER. (*går fram och åter*) Han var så sammanvuxen med oss. Jag tycker, att jag inte kan tänka mig honom borta. Han, med sina lidanden och med sin ensamhet, gaf liksom en molnhöjd bakgrund åt vår solljusa lycka. — Nå ja, det är kanske bäst så. För honom i alla fall. (*stannar*) Och kanske också för oss, Nora. Nu äro vi två så helt och hållet hänvisade endast till hvarandra. (*slår armarne kring henne*) Åh, du min älskade hustru; jag tycker att jag inte nog kan hålla dig fast. Vet du väl, Nora, — mången gång önskar jag, att en öfverhängande fara måtte hota dig, för att jag må kunna våga lif och blod och allt, allt, för din skull.

NORA. (*sliter sig lös och säger starkt och beslutsamt*) Nu skall du läsa dina bref, Torvald.

HELMER. Nej, nej; inte i natt. Jag vill vara hos dig, min älskade hustru.

NORA. Med dödstanken på din vän?

HELMER. Du har rätt. Detta har uppskakat oss bägge. Det har kommit oskönhet in emellan oss — tankar på död och upplösning. Detta måste vi söka frigöra oss

från. Intill dess —. Vi skola gå hvar till sitt.

NORA. (*om hans hals*) Torvald, — god natt! God natt!

HELMER. (*kysser henne på pannan*) God natt, du min lilla sångfogel. Sof godt, Nora. Nu läser jag igenom brefven. (*Han går med brefpacken in i sitt rum och stänger dörren efter sig.*)

NORA. (*med förvildade ögon, famlar omkring, griper Helmers domino, slår den omkring sig och hviskar hastigt, hest och afbrutet*) Aldrig se honom mera. Aldrig. Aldrig. Aldrig. (*kastar sin schal öfver hufvudet*) Aldrig heller se barnen mer. Inte dem heller. Aldrig; aldrig. — Åh, det iskalla, svarta vattnet. Åh det bottenlösa —; detta —. Åh, när det bara vore öfver. — Nu har han det; nu läser han det. Åh nej, nej; inte ännu Torvald, farväl du och barnen. —

(*Hon vill störta ut genom tamburen; i det samma rycker Helmer upp sin dörr och står der med ett öppet bref i handen.*)

HELMER. Nora!

NORA. (*skriker högt*) Ah!

HELMER. Hvad är detta? Vet du, hvad som står i detta bref?

NORA. Ja, jag vet det. Låt mig gå! Låt mig komma ut!

HELMER. (*håller henne tillbaka*) Hvart vill du gå?

NORA. (*försöker rycka sig lös*) Du skall inte rädda mig, Torvald.

HELMER. (*tumlar tillbaka*) Sant! Är det sant, hvad han skrifer? Förfärligt! Nej, nej; det är ju omöjligt, att detta kan vara sant.

NORA. Det är sant. Jag har älskat dig öfver allt i världen.

HELMER. Åh, kom inte med enfaldiga undanflykter.

NORA. (*går ett steg emot honom*) Torvald —!

HELMER. Du olycksaliga, — hvad är det, du har företagit dig?

NORA. Låt mig slippa bort, du skall inte bära det för min skull. Du skall inte taga det på dig.

HELMER. Spela inte komedi. (*läser till tamburdörren*) Här blir du och står till räkenskap för mig. Förstår du, hvad du har gjort? Svvara mig! Förstår du det?

NORA. (*ser oafvändt på honom och säger med ett stelrande uttryck*) Ja, nu börjar jag fullt förstå det.

HELMER. (*går af och an*) Åh, hur förfärligt jag har uppvaknat. I alla dessa åtta år, — hon, som var min lust och min stolthet, — en hycklerska, en lögnerska, — värre, värre, — en förbryterska! — Åh, denna bottenlösa fulhet, som ligger i allt detta. Fy! Fy!

NORA. (*tiger och ser fortfarande stadigt på honom.*)

HELMER. (*stannar framför henne*) Jag borde hafva anat, att något dylikt skulle ske. Jag borde hafva förutsett det. Alla din fa

ders lättsinniga grundsatser: har du fått i arf. Ingen religion, ingen pligtkänsla —. Åh, hur jag har blifvit straffad för att jag såg genom fingrarne med honom. För din skull gjorde jag det. Och på detta sätt lönar du mig.

NORA. Ja, på detta sätt.

HELMER. Nu har du sköfkat hela min lycka. Hela min framtid har du förspilt för mig. Åh, det är förfärligt att tänka derpå. Jag är i en samvetslös människas våld; han kan göra med mig, hvad han vill, fordra af mig hvad han vill, fordra af mig hvad som helst, bjuda och befalla öfver mig såsom det lyster honom. Jag törs inte knysta. Och så jämmerligt måste jag sjunka ned och gå till botten för en lättsinnig kvinnas skull.

NORA. När jag är ur verlden, så är du fri.

HELMER. Åh, inga dumheter! Sådana talesätt hade din fader också till hands. Hvad skulle det gagna mig, om du vore ur verlden, som du säger? Inte det ringaste skulle det gagna mig. Han kan ändå likafullt göra saken känd; och gör han det, så blir jag kanske misstänkt att hafva varit medveten om din brottsliga handling. Man skall kanske tro, att jag har stått der bakom, — att det är jag, som förmått dig dertill! Och för allt detta kan jag tacka dig, dig som jag burit på händerna under hela vårt äkten-skap. Förstår du nu, hvad du har gjort åt mig?

NORA. (med kallt lugn) Ja.

HELMER. Detta är så otroligt, att jag inte kan fasthålla det. Men vi måste se till att rädda oss. Tag schalen af. Tag af den, säger jag! Jag måste se till att tillfredsställa honom på ett eller annat sätt. Saken måste tystas ned till hvad pris som helst. — Och hvad dig och mig angår, så får det se ut, som om allt vore oss emellan liksom förr. Men naturligtvis blott för världens ögon. Du stannar alltså fortfarande här i huset, det faller af sig sjelf. Men barnen får du ej lof att uppfostra; dem törs jag inte anförtro dig. — Ah, att nödgas säga detta till henne, som jag har älskat så högt, och som jag ännu —! Nå, det måste vara slut. Härefter gäller det ej längre lyckan, det gäller bara att rädda spillrorna, skenet — *(det ringer på tamburklockan; han far tillsammans)* Hvad är det? Så sent. Skulle det förfärligaste —? Skulle han —! Göm dig, Nora! Säg att du är sjuk.

(Nora förblir stående orörlig. Helmer går och öppnar tamburdörren.)

HUSPIGAN. *(halft afklädd i tamburen)* Här kom ett bref till frun.

HELMER. Ge hit det. *(tager brefvet och stänger tamburdörren)* Ja det är från honom. Du får det inte. Jag vill sjelf läsa det.

NORA. Läs du.

HELMER. *(vid lampan)* Jag har knappt mod dertill. Kanske äro vi förlorade både du och jag. Nej, jag måste veta det. *(bry-*

ter brefvet; ögnar igenom några rader; ser på ett inlagdt papper; ett glädjerop) Nora!

NORA. (ser frågande på honom.)

HELMER. Nora! — Nej; jag måste läsa det ännu en gång. — Jo, jo; så är det. Jag är räddad! Nora, jag är räddad!

NORA. Och jag?

HELMER. Du också, naturligtvis. Vi äro frälsta båda två, både du och jag. Se här. Han sänder dig din skuldsedel tillbaka. Han skrifer, att han är ledsn och ångrar —; att ett lyckligt omslag i hans lif —; åh, det kan ju vara detsamma, hvad han skrifer. Vi äro frälsta, Nora. Det fins ingen, som kan göra dig något. Ah, Nora, Nora —; nej, först allt detta vederstyggliga ur verlden. Låt mig se — (kastar en blick på förskrifningen). Nej, jag vill inte se det. Det skall inte vara för mig annat än en dröm alltsamman. (rifver skuldsedeln och brefven i stycken, kastar det hela in i kakelugnen och ser på, under tiden det brinner). Se så; nu fins det ej mera till. — Han skref, att du allt sen julafton —. Åh, det måste hafva varit tre förfärliga dagar för dig, Nora.

NORA. Jag har kämpat en hård strid under dessa tre dagar.

HELMER. Och vändats och inte sett någon annan utväg än —. Nej! Vi skola inte minnas allt detta fula. Vi skola endast jubla och åter upprepa: det är öfver! det är öfver! Hör dock på mig, Nora; du synes inte fatta det: det är öfver. Hvad är det för något —

detta stelnande uttryck! Åh, stackars lilla Nora, jag förstår det nog. Du tycker inte att du kan tro uppå, att jag förlåtit dig. Men det har jag, Nora. Jag svär, att jag förlåtit dig allt. Jag vet ju, att hvad du gjorde, det gjorde du af kärlek till mig.

NORA. Det är sant.

HELMER. Du har älskat mig, som en hustru bör älska sin man. Det var blott medlen, som du inte hade insigt nog att döma om. Men tror du att du är mig mindre kär, för det du ej förstår att handla på egen hand. Nej; nej; stöd du dig bara på mig. Jag skall vägleda dig. Jag skulle inte vara en man, om ej just denna kvinliga hjälplöshet gjorde dig dubbelt tilldragande i mina ögon. Du skall inte fästa dig vid de hårda ord, jag sade dig i första förskräckelsen, då jag tyckte att allt måste störta tillsammans öfver mig. Jag har förlåtit dig, Nora; jag svär det, jag har förlåtit dig.

NORA. Jag tackar dig för din förlåtelse. *(hon går ut genom dörren till höger.)*

HELMER. Nej, dröj —. *(ser in)* Hvad vill du der i alkovent?

NORA. *(innanför)* Kasta maskraddräkten af.

HELMER. *(Vid den öppna dörren.)* Jag gör det; se till att du kommer till ro och samlar ditt sinne till jemnvigt igen, du min lilla skrämda sångfögel. Hvila ut tryggt; jag har breda vingar att täcka dig med *(går af och an nära dörren)* Åh, hur vårt hem är lugnt och vackert, Nora. Här är skydd för dig; här skall jag hålla dig som en jagad dufva,

som jag oskadd lyckats rädda ur hökens klor. Jag skall nog bringa ditt stackars klappande hjerta till ro. Småningom skall det ske, Nora; tro mig. I morgon skall allt detta se helt anordnadt ut för dig; snart skall allting vara som förr. Jag skall inte längre behöfva upprepa för dig, att jag förlåtit dig. Du skall sjelf osvikligt känna, att jag har gjort det. Hur kan du tänka, att det skulle kunna falla mig in att vilja förskjuta dig, eller blott förbrå dig något? Åh, du känner ej en verklig mans hjertelag, Nora. Det är för en man något så obeskrifligt luft och tillfredsställande uti att veta med sig sjelf, att han har förlåtit sin hustru, — att han har förlåtit henne af fullt och uppriktigt hjerta. Hon har ju då liksom i dubbel mening blifvit hans egendom; han har liksom satt henne in i verlden ånyo; hon har på sätt och vis blifvit hans hustru och barn på samma gång. Så skall du vara för mig härefter, du lilla rådvilla, hjälplösa väsen. Gör dig ej ångest för någonting, Nora; bara öppenhartig mot mig, så skall jag vara både din vilja och ditt samvete. — Hvad är det? Inte till sängs? Har du klädt om dig?

NORA. (*i sin hvardagsklädning*) Ja, Torvald, nu har jag klädt om mig.

HELMER. Men hvarför, nu, så sent —?

NORA. I natt sofver jag inte.

HELMER. Men, kära Nora —

NORA. (*ser på sitt ur*) Klockan är ännu inte så mycket. Sätt dig här, Torvald; vi två

ha mycket att tala med hvarandra. (*hon sätter sig vid ena sidan af bordet.*)

HELMER. Nora, — hvad är det här? — Detta stelbände uttryck —

NORA. Sätt dig ner. Det blir långt. Jag har mycket att tala om.

HELMER. (*sätter sig vid bordet*) Du gör mig ängslig, Nora. Och jag förstår dig inte.

NORA. Nej, det är just det. Du förstår mig inte. Och jag har heller aldrig förstått dig — förrän i afton. Nej, du skall inte afbryta mig. Du skall bara höra på, hvad jag säger. — Detta är en uppgörelse, Torvald.

HELMER. Hur menar du?

NORA. (*efter en kort tystnad*) Är inte en sak påfallande för dig, såsom vi nu sitta här?

HELMER. Hvad skulle det vara?

NORA. Vi ha nu varit gifta i åtta år. Fal- ler det inte dig in, att det är första gången vi två, du och jag, man och hustru, tala allvarligt med hvarandra?

HELMER. Ja, allvarligt, — hvad vill det säga?

NORA. I åtta fulla år, — ja längre, — allt från vår första bekantskap, ha vi aldrig vexlat ett allvarligt ord, om allvarliga saker.

HELMER. Skulle jag då idkeligen och alltid inviga dig i de bekymmer, som du ändå inte skulle kunna hjälpa mig att bära?

NORA. Jag talar inte om bekymmer. Jag säger, att vi aldrig suttit i allvar tillsammans, för att komma till botten med någon sak.

HELMER. Men, käraste Nora, skulle då detta hafva varit för dig?

NORA. Der ha vi sjelfva saken. Du har aldrig förstått mig. — Det har begåtts mycken orättvisa mot mig, Torvald. Först af pappa och sedan af dig.

HELMER. Hvad? Af oss två, af oss två, som hafva älskat dig högre, än alla andra människor?

NORA. Ni han aldrig älskat mig. Ni han bara tyckt, att det har varit roligt att vara förälskade i mig.

HELMER. Men, Nora, hvad är detta för ord?

NORA. Ja, det är nu så, Torvald. Då jag var hemma hos pappa, så meddelade han mig alla sina åsigter, och så hade jag samma åsigter; och om jag hade andra, så dolde jag det, för det skulle han inte ha tyckt om. Han kallade mig sitt dockbarn och han lekte med mig, som jag lekte med mina dockor. Så kom jag hit i huset till dig —

HELMER. Hvad är det för uttryck, du begagnar om vårt äktenskap.

NORA. (*utan att låta störa sig*) Jag menar, att sedan gick jag öfver från pappas händer i dina. Du inrättade allt efter din smak, och så fick jag samma smak, som du; eller jag låtsade bara så; — jag vet inte riktigt, än det ena och än det andra. När jag nu ser på det, så tycker jag att jag har lefvat här som en fattig människa, — bara från hand till mun. Jag har lefvat af att göra

konster för dig, Torvald. Men du ville ju ha det så. Du och pappa han gjort stor synd mot mig. Ni ären skuld till, att det inte har blifvit något utaf mig.

HELMER. Nora, hur orimlig och otacksam du är! Har du inte varit lycklig här?

NORA. Nej, det har jag aldrig varit. Jag trodde det; men jag har aldrig varit det.

HELMER. Inte — inte lycklig!

NORA. Nej, endast glad och munter. Och n har alltid varit så snäll mot mig. Men vårt hem har inte varit annat än ett lekhus. Här har jag varit din dockhustru, likasom jag hemma var pappas dockbarn. Och barnen, de ha åter varit mina dockor. Jag tyckte det var roligt, då du lekte med mig, likasom de tyckte att det var roligt, då jag lekte med dem. Detta har varit vårt äktenskap, Torvald.

HELMER. Det är någonting sant i hvad du säger, — så öfverdrifvet och öfverspändt det än är. Men härefter skall det bli annorlunda. Lekens tid skall vara förbi! Nu kommer uppfostrans.

NORA. Hvems uppfostran? Min eller barnens?

HELMER. Både din och barnens, min älskade Nora.

NORA. Ack, Torvald, du är icke man att uppfostra mig till en rätt hustru åt dig.

HELMER. Och det säger du?

NORA. Och jag, — huru är jag förberedd att uppfostra barnen?

HELMER. Nora!

NORA. Sade du det ej sjelf för en stund sedan, — att du ej tordes anförtro den uppgiften åt mig?

HELMER. I uppbrusningens ögonblick! Hur vill du fästa vigt vid det?

NORA. Jo; det var riktigt sagdt af dig. Jag mäktar inte med den uppgiften. Det fins en annan uppgift, som först måste lösas. Jag måste se till att uppfostra mig sjelf. Det är du inte man att hjälpa mig med. Det måste jag vara ensam om. Och därför reser jag nu ifrån dig.

HELMER. (*springer upp*) Hvad var det du sade?

NORA. Jag måste stå helt allena, om jag skall få reda på mig sjelf och på allt som är utom mig. Derfor kan jag inte stanna hos dig längre.

HELMER. Nora, Nora!

NORA. Jag vill gå härifrån nu strax. [Kristin tar nog emot mig för i natt —

HELMER. Du är från dina sinnen! Du får ej! Jag förbjuder dig det!

NORA. Det tjenar till intet att förbjuda mig något nu mera. Jag tar med mig hvad som tillhör mig sjelf. Af dig vill jag ingenting ha, hvarken nu eller senare.

HELMER. Hvilket vanvett är dock ej detta!

NORA. I morgon reser jag hem — jag menar, till min gamla hemort. Der skall det bli lättast för mig att företaga mig ett eller annat.

HELMER. Åh, du förblindade, oerfarna varelse.

NORA. Jag måste se till att jag får erfarenhet, Torvald.

HELMER. Öfverge ditt hem, din man och dina barn! Och du tänker inte på, hvad folk skall säga.

NORA. Det kan jag ej taga någon hänsyn till. Jag vet bara, att det blir nödvändigt för mig.

HELMER. Åh, det är upprörande. Och sålunda kan du svika dina heligaste pligter.

NORA. Hvad anser du för mina heligaste pligter?

HELMER. Och, det skall jag behöfva säga dig? Är det inte pligterna mot din man och dina barn?

NORA. Jag har andra lika heliga pligter.

HELMER. Det har du inte. Hvilka pligter skulle det vara?

NORA. Pligterna emot mig sjelf.

HELMER. Du är först och främst hustru och mor.

NORA. Det tror jag inte längre på. Jag tror att jag är först och främst en menniska, jag lika så väl som du, — eller i alla fall, jag skall försöka att blifva det. Jag vet nog att de fleste ge dig rätt, Torvald, och att det står något dylikt i böckerna. Men jag kan inte längre låta mig nöja med, hvad de fleste säga. Jag måste sjelf tänka öfver dessa saker och se till att få reda på dem.

HELMER. Du skulle inte ha reda på din ställning i ditt eget hem? Har du ej i sådana spørsmål en osviklig vägledare? Har du ej religionen?

NORA. Ack, Torvald, jag vet ju inte ens riktigt, hvad religionen är.

HELMER. Hvad är det du säger?

NORA. Jag vet ju ingenting annat, än hvad presten Hansen sade, då jag konfirmerades. Han berättade, att religionen var det och det. När jag kommer bort från allt detta och blir ensam, så vill jag undersöka äfven denna sak. Jag vill se om det var riktigt, som presten Hansen sade, eller i alla fall, om det var riktigt för mig.

HELMER. Åh, sådant är dock oerhördt af en så ung kvinna! Men kan ej religionen vägleda dig, så låt mig dock vädja till ditt samvete. Ty moralisk känsla har du dock? Eller svara mig, — har du kanske ingen?

NORA. Ja, Torvald, det är inte godt att svara på det. Det vet jag ju inte. Jag är alldeles inte hemma i dessa frågor. Jag vet bara, att jag har helt annan mening om sådant än du. Jag hör också nu, att lagarne äro annorlunda, än jag tänkte. Men att dessa lagar skulle vara riktiga, det kan jag omöjligt få i mitt hufvud. En kvinna skall sålunda inte ha rätt att skona sin gamle far eller att rädda sin mans lif! Sådant tror jag inte på.

HELMER. Du talar som ett barn. Du förstår inte det samhälle, du lefver i.

NORA. Nej, det gör jag inte. Men nu vill jag sätta mig in i det. Jag måste se till att få reda på, hvem som har rätt, samhället eller jag.

HELMER. Du är sjuk, Nora. Du har feber. Jag tror nästan att du är från dina sinnen.

NORA. Jag har aldrig känt mig så klar och säker, som i natt.

HELMER. Och klar och säker öfverger du din man och dina barn?

NORA. Ja, det gör jag.

HELMER. Då är blott *en* förklaring möjlig.

NORA. Hvilken?

HELMER. Du älskar mig inte mera.

NORA. Nej, deri ligger det.

HELMER. Nora! — Och det säger du!

NORA. Åh, det gör mig så ondt, Torvald, ty du har alltid varit så god mot mig. Men jag kan ingenting göra deråt. Jag älskar dig inte mera.

HELMER. (*med tillkämpad fattning*) Är detta också en klar och säker öfvertygelse?

NORA. Ja. Fullkomligt klar och säker. Det är därför jag inte längre vill vara här.

HELMER. Och kan du också göra reda för mig, huru jag har förspilt din kärlek?

NORA. Ja, det kan jag godt. Det var i afton, då det underbart härliga inte kom, ty då såg jag, att du inte var den man, jag hade tänkt mig.

HELMER. Förklara dig närmare; jag förstår dig inte.

NORA. Jag har väntat så tåligt nu i åtta år; ty jag insåg ju väl, att det underbara inte kommer så der i hvardagslag. Så bröt detta förkrossande öfver mig; och då var jag

så osvikligt viss på: nu kommer det underbart härliga! Då Krogstads bref låg derute, — aldrig föll det mig in, att du kunde böja dig under denne människas godtycke. Jag var så osvikligt viss på, att du skulle säga till honom: gör saken bekant för hela världen. Och när det hade skett —

HELMER. Ja, hvad då? När jag hade priggifvit min egen hustru åt skam och vanära —

NORA. När det hade skett, då tänkte jag så osvikligt säkert, att du skulle träda fram och taga allt på dig och säga: jag är den skyldige.

HELMER. Nora —!

NORA. Du menar, att jag aldrig skulle taga emot ett sådant offer af dig? Nej; det är klart. Men hvad skulle mina försäkringar gälla gent emot dina? — Det var det underbart härliga, som jag gick och hoppades på under fruktan. Och för att hindra *det*, var det som jag ville göra slut på mitt lif.

HELMER. Jag skulle med glädje arbeta dag och natt för dig, Nora, — bära sorg och saknad för din skull. Men det fins ingen, som offrar sin *ära* för den man älskar.

NORA. Det hafva hundratusen kvinnor gjort.

HELMER. Åh, du både tänker och talar som ett oförståndigt barn.

NORA. Låt vara. Men du hvarken tänker eller talar som den man, jag skall kunna sluta mig till. Då din förskräckelse var öfver, — inte för det som hotade *mig*, utan för

hvad du sjelf var utsatt för, — och då hela faran var förbi, då var det för dig, som om alls ingenting hade skett. Jag var alldeles som förr din lilla sånglärka, din docka, som du hädanefter skulle bära dubbelt varsamt på dina händer, sedan den visat sig vara så bräcklig. (*reser sig*) Torvald, — i den stunden gick det upp för mig, att jag i åtta år lefvat här tillsammans med en främmande man och att jag fått tre barn —. Åh, jag fördrar inte att tänka derpå. Jag kunde slita mig sjelf i stycken!

HELMER. (*tungt*) Jag ser det; jag ser det. Det har i sanning uppstått en afgrund emellan oss. — Men, Nora, skulle den inte kunna fyllas?

NORA. Sådan som jag nu är, är jag ingen hustru för dig.

HELMER. Jag har kraft att bli en annan.

NORA. Ja, — om dockan tages ifrån dig.

HELMER. Att skiljas — skiljas från dig! Nej, nej, Nora, jag kan inte fatta denna tanke.

NORA. (*går in till höger*) Desto nödvändigare måste det ske. (*hon kommer tillbaka med sina öfverplagg och en liten kappsäck, som hon ställer på en stol*).

HELMER. Nora, Nora! Inte nu! Vänta tills i morgon.

NORA. (*tar kappan på*) Jag kan inte bli öfver natten i en främmande mans rum.

HELMER. Men kunna vi då inte bo här som bror och syster?

NORA. (*lyfter hatten på sig*) Du vet mycket väl, att det ej skulle räcka länge —. (*slår schalen omkring sig*) Farväl, Torvald. Jag vill inte se de små. Jag vet, att de äro i bättre händer än mina. Sådan som jag nu är, kan jag ingenting vara för dem.

HELMER. Men en gång, Nora, — en gång —?

NORA. Hur kan jag veta det? Jag vet ju alls inte, hvad det blir af mig.

HELMER. Men du är min hustru, både sådan som du är och sådan som du blir.

NORA. Hör, Torvald; — när en hustru lemnar sin mans hus, sålunda, som jag nu gör, så har jag hört, att han enligt lag är löst från alla pligter mot henne. Jag löser dig i alla fall från hvarje skyldighet mot mig. Du skall inte känna dig bunden af något, lika så litet, som jag vill vara det. Det måste vara full frihet å ömse sidor. Se här har du din ring tillbaka. Gif mig min.

HELMER. Detta också?

NORA. Också detta.

HELMER. Här är den.

NORA. Så der. Ja, nu är det således förbi. Här lägger jag nycklarne. Om alla saker i huset veta pigorna besked — bättre än jag. I morgon, när jag har rest, kommer Kristin hit för att packa in det, som tillhör mig från hemmet. Det vill jag att skall sändas efter mig.

HELMER. Förbi, förbi! Nora, vill du aldrig mera tänka på mig?

NORA. Jag kommer visst ofta att tänka på dig och på barnen och på huset här.

HELMER. Får jag skriva till dig, Nora?

NORA. Nej, — aldrig. Det får du inte lof till.

HELMER. Men sända dig något får jag dock —

NORA. Intet, intet.

HELMER. Hjelpa dig, om du skulle behöva det?

NORA. Nej, säger jag. Jag mottager ingenting af främmande.

HELMER. Nora, — kan jag aldrig bli mera än en främmande för dig?

NORA. (*tar sin kappsäck*) Ack, Torvald, då måste det största af alla under ske. —

HELMER. Nämn detta största under!

NORA. Då måste både du och jag förvandla oss så, att —. Åh, Torvald, jag tror inte längre på några under.

HELMER. Men jag vill tro derpå. Nämn det! Förvandla oss så, att —?

NORA. Att ett samlif emellan oss två kunde bli ett äktenskap. Farväl! (*hon går genom tamburen.*)

HELMER. (*sjunker ned på en stol vid dörren och slår händerna för ansigtet*) Nora! Nora! (*ser sig om och reser sig*) Tomt. Hon är ej mera här. (*ett hopp går upp hos honom*). Det största undret —?!

(*Nedifrån höres skrällen af en port, som slås igen.*)

G. W. EDLUNDS FÖRLAG.

De utkomna häftena innehålla:

- 1 hft. ROMEO och JULIA.
2 „ HAMLET.
3 „ OTHELLO.
-

DET NYA SYSTEMET.

SKÅDESPEL I FEM HANDLINGAR

AF

BJÖRNSTJERNE BJÖRNSON.

ÖFVERSÄTTNING

AF

F. BERNDTSON.

2 mark 50 penni.

KUNGARNE PÅ SALAMIS.

Tragedi i fem akter af Johan Ludvig Runeberg.

Hft. 4 mark. Eleg. inb. 5 mark.

KAN E.J.

Familjemålning i två akter af Johan Ludvig Runeberg.

Hft. 1: 50. Eleg. inb. 2: 50.

G. W. EDLUNDS FÖRLAG.

Erik Fleming.

Skådespel i fem ak-
ter med två ta-
blåer, af

K. R. Malmström.

2 mark 50 penni.

Klubbhövdingen.

Skådespel i fem
akter af

GABRIEL LAGUS.

2 mark.

UR LIFVETS STRID.

Skådespel i fem akter af F Berndtson. 2 mark.

DANIEL HJORT.

Skådespel i fem akter med fyra tablåer af
Josef Julius Wecksell. 3 mark.

DE TRE GÅTORNA.

Nyårssaga med sång
och melodramer i
en akt af

F. BERNDTSON.

Musiken af Aug.
Meissner.

1 mark.

**TIDEN TEATERDI-
REKTÖR.**

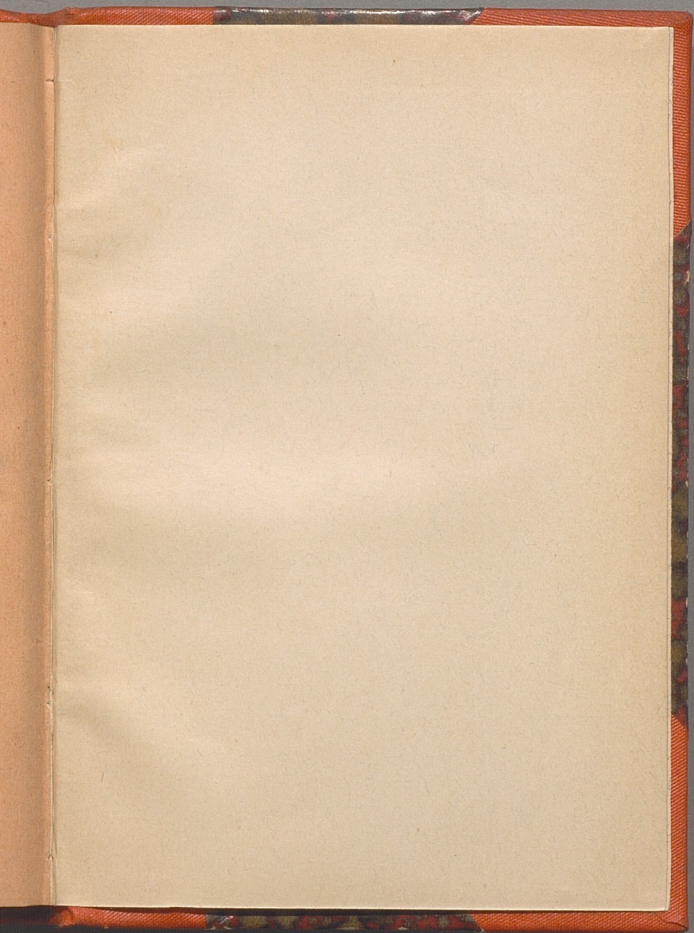
Nyårsskämt med sång
i en akt af

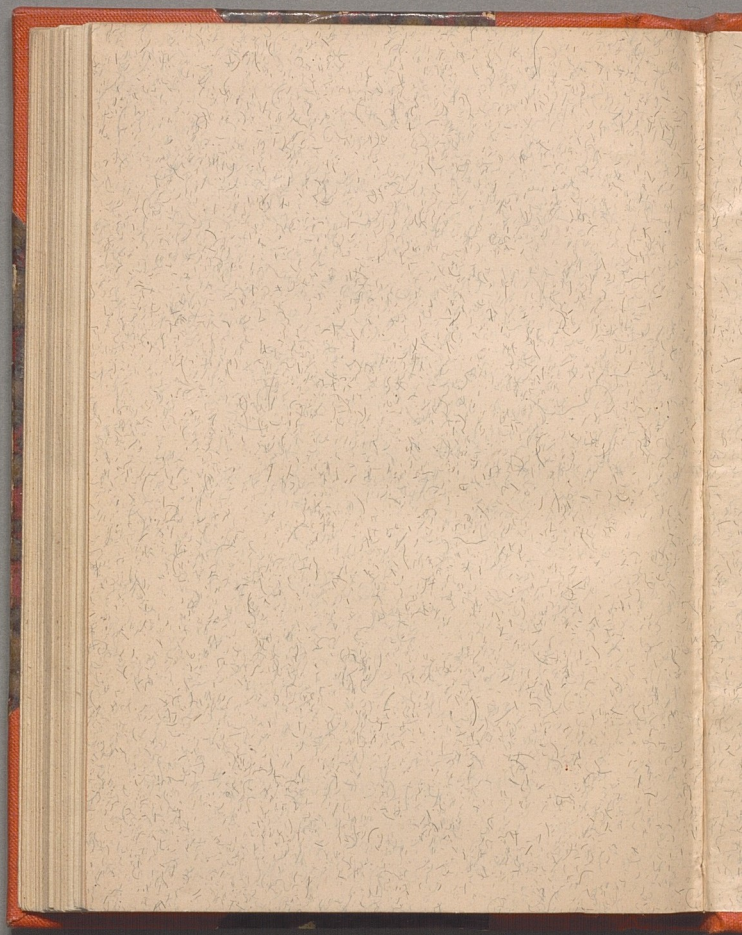
F. BERNDTSON.

1 mark.

LILLA KUSIN FRÅN KUUSAMO.

Lustspel i en akt. 35 penni.

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 461 983

www.books2ebooks.eu